

AANPAK VAN 'REGULITIS' BIJ
VRIJWILLIG ENGAGEMENT BIJ
JONGEREN

Wat kan het lokale (jeugd)beleid betekenen? / 31.03.2023

COLOFON

Het onderzoek 'De aanpak van 'regulitis' bij vrijwillig engagement van jongeren, wat kan het lokale (jeugd)beleid betekenen?' is een uitgave van het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

OPDRACHTNEMERS

Hogeschool VIVES Zuid vzw, Expertisecentrum Sociale Innovatie

AUTEURS

Bert Hauspie, Dr. Nele Cox, Dr. Hans Vermeersch

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Luc Delrue
Departement Cultuur, Jeugd en Media
Arenbergstraat 9
1000 Brussel

WETTELIJK DEPOTNUMMER

D/2023/3241/132

INHOUD

Samenvatting	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Methodologie	5
1.3 Algemene bevindingen en conclusie	5
1.3.1 What's in a name: 'regulitis'	5
1.3.2 Naar een lokale aanpak van regulitis bij de jonge vrijwilliger	6
1.3.3 Vrijwillig engagement buiten het jeugdverenigingsveld	7
1 Inleiding	8
1.1 Juridisering en algemeen kader: juridisering van de samenleving	8
1.2 Vertrouwen is goed, controle is beter?	9
1.3 Ervaringen van regulitis in het jeugdwerk	9
1.4 De gevolgen van regulitis op participatie en leerkansen van jongeren	11
2 Opdracht en onderzoeksvragen	12
3 Methode: casestudies	14
3.1 Selectie van casussen	14
3.2 Dataverzameling	15
3.3 Synthese over de casussen heen	15
4 Onderzoeksresultaten	16
4.1 Beschrijving van de casussen	16
4.1.1 Casus 1: Kortrijk	16
4.1.2 Casus 2: Puurs-Sint-Amands	19
4.1.3 Casus 3: Oostkamp	22
4.1.4 Casus 4: Gent	26
4.1.5 Casus 5: Diepenbeek	29
4.1.6 Casus 6: Aalst	31
4.1.7 Casus 7: Refu Interim vzw	34
4.2 Naar een synthese van de goede praktijken	38
4.2.1 Wat betekent regulitis voor jeugdambtenaren en de jonge vrijwilligers zelf?	38
4.2.2 Wat is regulitis: hoog oplopende emoties	41
4.2.3 Jongeren en regulitis: een bijzondere combinatie	41
4.2.4 Aanpak van regulitis op lokaal niveau – wat werkt?	45
5 Algemene conclusie	50
5.1 Regulitis: van administratieve last tot het ontbreken van verbinding	50
5.2 Het belang van continuïteit garanderen en het leertraject centraal te stellen	51
5.3 Nabijheid en vertrouwen als sleutelbegrippen	52
6 Aanbevelingen	54
6.1 Beleidsaanbevelingen (op het niveau van de regelgever, overheid(sdiensten) op zowel lokaal, regionaal, als federaal niveau)	54
6.2 Aanbevelingen voor de praktijk (op het niveau van de lokale jeugdambtenaar, jeugdwerkkondersteuner...)	56
6.3 Naar een laagdrempelige aanpak binnen en buiten het domein van de jeugdambtenaar	58
7 Literatuurlijst	60

SAMENVATTING

1.1 INLEIDING

De Vlaamse overheid wil de maatschappelijke inzet van kinderen en jongeren – op basis van vrijwillig engagement – erkennen, waarderen en stimuleren. Deze doelstelling staat beschreven onder de derde prioriteit binnen het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024: engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet (De Vries & Van Roelen, 2021). In kader hiervan wil de overheid de bestaande drempels die samenhangen met overregulering en administratieve druk – zogenaamde ‘regulitis’ – in kaart brengen die deze vrijwillige engagementen hypothekeren of bemoeilijken en werkzame oplossingsstrategieën aanreiken/ontwikkelen om deze drempels op een gecoördineerde manier aan te pakken. De focus ligt hier in het bijzonder op het lokale beleidsniveau.

Het feit dat jeugdwerkinitiatieven voor of door kinderen en jongeren geplaagd worden door overdreven regelgeving (vanuit elk van de verschillende beleidsniveaus) is een gekend gegeven. Het voorbije decennium werden in opdracht van de Vlaamse overheid reeds verschillende studies naar verschillende jeugdwerkvormen waaruit duidelijk bleek hoe zwaar dit weegt op het jeugdwerk op organisatieniveau. Voortvloeiend uit deze studies kan samenvattend worden gesteld dat (i) regulitis sterk weegt op alle klassieke jeugdwerkvormen, (ii) dat de bronnen van regulitis divers zijn en niet beperkt tot lokale overheden maar (iii) dat het lokale beleidsniveau vaak deel is van het probleem en tegelijk ook deel kan zijn van de oplossing. Het valt te verwachten dat voor minder gestructureerde en of meer informele initiatieven van jongeren, ‘regulitis’ zo mogelijks nog een grotere uitdaging vormt omdat zij minder vaak kunnen terugplooien op administratieve of organisatorische expertise (en/of vorming hieromtrent) dan die klassieke jeugdwerkvormen.

Overregulering en/of het opzetten van complexe administratieve procedures vormt een nog grotere drempel voor het engagement of de deelname van kwetsbare groepen, die sowieso niet gemakkelijk de weg vinden naar vrijwilligerswerk. Het is bijvoorbeeld voor nieuwkomers niet altijd duidelijk of ze vrijwilligerswerk mogen doen, en ook de administratieve procedures waaraan mensen die een uitkering hebben moeten voldoen om aan vrijwilligerswerk te kunnen doen zijn niet bepaald altijd even ‘uitnodigend’ te noemen.

In opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van de Vlaamse Overheid werd het regulitis-project in de steigers gezet. Binnen dit onderzoeksproject lag de centrale focus enerzijds op de ervaringen rond regulitis bij jonge vrijwilligers en de drempels die deze ervaringen al dan niet vormen voor het opnemen van vrijwillig engagement bij deze jongeren. Anderzijds werd de focus ook gelegd op wat er geleerd kan worden uit lokale goede praktijken die met deze problematiek aan de slag zijn gegaan, om op zijn beurt lokale overheden te helpen om een kader te creëren dat het engagement van jonge vrijwilligers ondersteunt en versterkt, maar zeker niet verstikt. Er werd hierbij vertrokken vanuit 3 onderzoeksvragen:

1. Welke goede praktijken van de aanpak van drempels en regulitis bij vrijwillig engagement van jongeren zijn er te vinden op lokaal niveau?
2. Hoe worden (on)zichtbare drempels aangepakt zodat vrijwillig engagement toegankelijk is voor alle jongeren?
3. Hoe kunnen deze goede praktijken toegepast worden bij andere lokale besturen?

1.2 METHODOLOGIE

Om bovenstaande onderzoeksvragen te beantwoorden werd er gekozen voor een case study onderzoek van lokale goede praktijken die inzetten op het aanpakken van regulitis als drempel voor jonge vrijwilligers.

Via een rondvraag in de klankbordgroep, gevolgd door een sneeuwbalmethode, werden uiteindelijk zeven casussen in detail bestudeerd a.d.h.v. (1) verkennende sessies met professionals die betrokken waren bij de lokale praktijk(en) die centraal stonden in de casus en (2) verdiepende sessies met jonge vrijwilligers (en professionals) die al eerder in aanraking kwamen met de desbetreffende lokale praktijk(en). De sessies concentreerden zich op de drempels die regulitis veroorzaakt, de manier waarop men dit aanpakt op lokaal niveau en de effecten ervan op het vrijwillig engagement van jongeren. Het onderzoek naar goede praktijken gaat hierbij zowel over het bestuderen van de sleutels die (mogelijks) kunnen leiden naar succes, als het bestuderen van de kanttekeningen die gepaard gaan met de specifieke goede praktijken.

Er werd beoogd om een zo divers mogelijke steekproef te hebben, in samenspraak met de klankbordgroep en op basis van volgende criteria: (1) aard van ervaren regulitis, (2) doelgroep, (3) verstedelijking/bevolkingsaantal, en (4) provincie.

Een belangrijke kanttekening van dit onderzoek is dat een case study design verkennend van aard is en geenszins als doel heeft om een volledig beeld te schetsen van aanwezige lokale praktijken die inzetten op de specifieke problematiek.

1.3 ALGEMENE BEVINDINGEN EN CONCLUSIE

In totaal werden zeven verschillende casussen bestudeerd met lokale 'goede praktijken' die zich zowel binnen als buiten het jeugdverenigingsleven afspelen. De inzichten die we meekregen over de casussen heen situeerden zich ten eerste omtrent het begrip 'regulitis' zelf, meer specifiek rond de associaties die gepaard gaan met de term 'regulitis' bij jeugdambtenaren en – in het bijzonder – jongeren met een vrijwillig engagement, maar ook rond de ervaringen die men hiermee al dan niet heeft gehad. Dit is belangrijk omdat het begrip 'regulitis' geen objectief waarneembaar fenomeen aanduidt (in tegenstelling tot de term 'juridisering'). Ten tweede werd naar het doelgroep- en sectorspecifieke karakter gekeken wanneer het gaat over regulitis. Als laatste werd gefocust op de essentie van het onderzoek, namelijk de aanpak op lokaal vlak van regulitis bij jongeren die een vrijwillig engagement opnemen, om vervolgens te gaan kijken wat werkt en wat de randvoorwaarden hierbij zijn.

1.3.1 What's in a name: 'regulitis'

Opvallend doorheen heel het onderzoek was dat regulitis an-sich niet echt in vraag werd gesteld. Inhoudelijk gezien gaven zowel jonge vrijwilligers als professionals een heel brede invulling aan het begrip 'regulitis'. In enge betekenis gaat het over regelgeving, subsidies aanvragen, goedkeuringen aanvragen i.k.v. een evenement, enz. Deze vormen van regulitis zijn vaak gelinkt met contacten met (lokale) overheidsdiensten. Maar daarnaast gaat regulitis ook over zaken die eigen zijn aan de interne organisatie (bv. poetsschema opstellen, inkomende e-mails beheren, ...), of zaken die te maken hebben met verwachtingen van ouders (bv. formulieren die dienen ingevuld te worden in opdracht van mutualiteiten). Nog breder gesteld gaat regulitis over 'het zich verhouden tot de ander'. Anders gesteld gaat het hierbij om verwachtingen die door externen worden gecreëerd, maar ook

verwachtingen die men zichzelf als jongere oplegt. Cruciaal hierin is uiteindelijk dat jongeren met een vrijwillig engagement en lokale besturen dicht bij elkaar dienen te staan. De boodschap dat het van “beide kanten moet komen”, was een boutade die tijdens verschillende sessies met vrijwilligers werd geopperd. Dus men durfde af en toe de hand in eigen boezem te steken, maar dat geldt dus ook voor de kant van lokale overheden. Jongeren moeten ‘au-sérieux’ worden genomen, het gevoel hebben inspraak te hebben, en daar heeft het lokale bestuur een grote verantwoordelijkheid. Tenslotte gaat regulitis ook duidelijk over emoties. Het dwingende karakter, het feit dat het als nutteloos, lastig, complex of saai wordt ervaren zijn adjectieven die onlosmakelijk worden verbonden met regulitis.

1.3.2 Naar een lokale aanpak van regulitis bij de jonge vrijwilliger

Het specifieke karakter van vrijwillig engagement binnen het jeugdwerk ging vaak over **het snellere verloop wat betreft het vrijwillig engagement van jongeren** in tegenstelling tot andere verenigingen. Daarom is het van belang dat de continuïteit wordt gegarandeerd, zodat ervaring en expertise om bijvoorbeeld aan de slag te gaan met subsidieaanvragen en ander papierwerk niet verloren gaat. Enerzijds is het belangrijk dat jeugdorganisaties zelf deze continuïteit bewaken – al dan niet met behulp van ondersteunende partijen zoals een ‘volwassen begeleider’ – maar hier is evengoed een taak weggelegd voor de lokale jeugdambtenaar. Sommige zaken zoals een afsprakennota tussen een lokaal bestuur en een jeugdraad gelden voor een langere periode, kortom, zo goed als een generatiewissel van een vrijwilligersploeg.

Een tweede doelgroep- of sectorspecifiek probleem kadert zich in het feit dat jonge vrijwilligers impliciet **een leertraject** volgen in het dragen van ‘verantwoordelijkheid’ voor henzelf, voor anderen die aan hen zijn toevertrouwd, hun organisatie, hun eigen project, ... Alle zaken waar organisatie, vooraf plannen, overleggen en administratie bij komt kijken, is voor veel jongeren nieuw en kan bijgevolg worden gezien als drempels tot vrijwillig engagement. Kortom, als we het hebben over jongeren en regulitis, dan betekent dit aandacht hebben voor het leertraject van jonge vrijwilligers. De centrale vraag is hier: wat mag je van jonge vrijwilligers verwachten en hoe treed je op als ze niet aan die verwachtingen voldoen? Men zou bijvoorbeeld de verwachtingen naar jongeren toe kunnen aanpassen, bijvoorbeeld via het verlagen van de stap tot vrijwillig engagement zoals bij de Aalsterse jeugdraad Vonk, namelijk door het inzetten van ‘freelancers’ waar vooral beroep wordt gedaan voor tijdelijke projecten zoals ‘helpen op een evenement’ of optreden als ‘social media expert’. Bijgevolg kunnen deze jongeren dus ver weg blijven van subsidieaanvragen of andere administratieve drempels. Een andere aanpak zou kunnen zijn door het formuleren van een afzonderlijk en veréénvoudigd subsidiereglement. Maar zoals de Gentse ‘Alles Kan’-praktijk suggereert is dat dit op zich maar een deel van de oplossing. Een vorm van begeleiding of aanwezigheid op informele momenten kan jonge vrijwilligers de informatie geven of ondersteuning bieden die ze nodig hebben om een subsidieaanvraag tijdig en correct in te vullen.

Dit brengt ons tot een volgende algemene bevinding, namelijk die van **nabijheid**. Wanneer er vanuit de goede praktijken werd nagedacht over wat nu echt ‘helpt’ om regulitis aan te pakken voor jongeren, kwam de nabijheid van de jeugdambtenaar steeds terug centraal te staan. Wanneer een jeugdambtenaar, jeugddienst, of eender welke gemeentelijke dienst toegankelijk is voor de (jeugd)verenigingen of jongeren d.m.v. hen actief te ondersteunen in het invullen van formulieren en te wijzen op deadlines, mee deuren te openen naar andere diensten, dan hebben jongeren het gevoel er niet alleen voor te staan. Voor de jeugdambtenaren zelf is het echter van belang een balans zien te vinden tussen het ‘overnemen van de administratieve last’, ‘het ondersteunen en coachen’ om hen te versterken bij problemen m.b.t. regulitis versus het ‘loslaten’ van jongeren en hen zelf te laten zoeken, te botsen, te vallen en weer wat wijzer op te staan.

Een andere belangrijke kerntaak die is weggelegd voor een jeugdambtenaar is **het bouwen van bruggen** tussen enerzijds het beleid en anderzijds het jeugdwerk en jongeren in het algemeen.

Bovendien wordt deze bevinding bevestigd door hetgeen uit voorgaand onderzoek reeds bekend was: namelijk dat jeugdwerkorganisaties die een goede band hebben met hun lokale bestuur minder last hebben van het gevoel van regulitis (De Pauw, e.a., 2014). *Vertrouwen* is hierbij van cruciaal belang. Niettemin is vertrouwen geen blanco cheque en vereist het wederkerigheid in de bereidheid om transparant te zijn en in dialoog te gaan. Vrijwilligers en jeugdambtenaren beseffen, zo bleek tijdens de verschillende sessies, dat vertrouwen soms niet volstaat en dat er concrete regels en procedures nodig zijn die ook voor hen een houvast kunnen bieden, zonder dat ze aanvoelen als een dwangbuis. Belangrijk hierbij is dat afspraken ontstaan uit dialoog tussen beleidsmakers en betrokkenen, om op die manier maximaal kansen te geven aan ‘vertrouwen’. Daarnaast kan de jeugdambtenaar ook inzetten op *verbinding* door een forum (formeel en/of informeel) te creëren waarop zowel de beleidsmakers als jongeren elkaar kunnen ontmoeten en dus de mogelijkheid ontstaat elkaar beter te leren kennen en begrijpen. Van hieruit mag het duidelijk zijn dat het leefwereldperspectief daarom zeer belangrijk is. Tenslotte is het van belang om blijvend te informeren over de zaken die ‘hier en nu’ nodig zijn om tot engagement te komen en om blijvend signalen van jongeren mee te nemen naar de lokale politieke agenda.

1.3.3 Vrijwillig engagement buiten het jeugdverenigingsveld

De jongeren die zich willen engageren buiten een bestaande vereniging, daar zijn de drempels nog stukken hoger, net omdat ze niet kunnen rekenen op de expertise en ervaring binnen de organisatie. Ook ontbreekt in menig gemeentes de aandacht voor dit soort vrijwillig engagement. In de grotere steden in ons onderzoek zien we wel initiatieven vanuit het lokaal bestuur om jongeren te stimuleren en te ondersteunen in hun vrijwillig engagement – ook los van het verenigingsleven.

De drempel blijft echter heel hoog: de jongere moet eerst en vooral zijn/haar weg vinden in het landschap van het jeugdwerk, moet voldoende ambitie hebben om zijn/haar idee werkelijk tot uitvoering te brengen, en daarbovenop blijft regulitis een complex gegeven. Op het moment dat de jongere zijn/haar engagement wil ‘professionaliseren’ en er bijvoorbeeld subsidies voor krijgt, is de vrijblijvendheid weg en rollen ze zonder het te willen of meteen door te hebben in een systeem waar meer verwacht wordt dan waar ze initieel voor ogen hadden. Jongeren die hierdoor vrezen eigenaarschap te verliezen zullen minder geneigd zijn om in het ‘georganiseerde systeem’ te stappen.

Referenties

De Vries, D. & Van Roelen, G. (n.d.). *Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024*. Departement Cultuur, Jeugd & Media: Brussel

De Pauw, P., Vermeersch, H., Smits, W., Spruyt, B.(2014). *Jeugdhuizen in Vlaanderen. Een onderzoek bij jeugdhuizen, beroepskrachten, vrijwilligers en bezoekers*. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel.

1 INLEIDING

De Vlaamse overheid wil de maatschappelijke inzet van kinderen en jongeren – op basis van vrijwillig engagement – erkennen, versterken en stimuleren. Die doelstelling staat beschreven onder de derde prioriteit in het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024: engagement aan de samenleving door vrijwillige inzet (De Vries & Van Roelen, 2021). In kader daarvan wil de overheid de bestaande drempels die samenhangen met **overregulering en administratieve druk** – zogenaamde ‘regulitis’ – in kaart brengen. Het zijn immers die drempels die vrijwillige engagementen hypothekeren of bemoeilijken. Daarnaast wil ze werkzame oplossingsstrategieën aanreiken of ontwikkelen om de drempels op een gecoördineerde manier aan te pakken. De focus ligt daarbij in het bijzonder op het lokale beleidsniveau.

1.1 JURIDISERING EN ALGEMEEN KADER: JURIDISERING VAN DE SAMENLEVING

Het begrip ‘regulitis’, betekent een ‘overdreven regeldruk’, of ‘een ziekelijke neiging om te reguleren’. Om inzicht te krijgen in het fenomeen is het goed dat begrip te kaderen in de context van de ‘juridisering van de samenleving’.

Bij **juridisering** is er sprake van een toename van wet- en regelgeving op het bestuurlijke domein en in een bepaald maatschappelijk gebied (Korsten, 2010). Juridisering is geen recent fenomeen: het is een trend die zich al vele decennia voltrekt, in het bijzonder in Westerse samenlevingen. In toenemende mate worden de relaties tussen mensen en organisaties in juridische termen vertaald met duidelijke rechten en plichten die in principe afdwingbaar zijn via rechtspraak.

Het is duidelijk dat een rechtsstaat of een publieke of private organisatie zonder regels en administratieve procedures ondenkbaar is. *“Rules can be described as norms, regulations, procedures and expectations that regulate individual behaviour in organizations. Rules exist to ensure accountability, equity and ethical behaviour. As a result, they provide some of the basic building blocks of public administration and provide us with knowledge about behaviour, organization and decision making”* (Brewer & Walker, 2010, p. 418).

De oorzaken van juridisering zijn complex, en vallen buiten de scope van dit onderzoek. Toch is het duidelijk dat er **belangrijke factoren** zijn die leiden tot een toename in regelgeving en administratieve procedures: de toenemende complexiteit van de samenleving, de overgang van nachtwakerstaat naar welvaarstaat, en de toenemende perceptie van risico’s die men aan banden wil leggen (Barton, 1975). Juridisering heeft zowel positieve als negatieve gevolgen. Juridisering zorgt voor rechtszekerheid en voorspelbaarheid in het maatschappelijke leven, maakt het mogelijk een verzorgingsstaat te organiseren en een neutrale dienstverlening te organiseren die in principe discriminatie, willekeur en favoritisme aan banden kan leggen.

Soms is er een groot draagvlak bij de opinie voor een sterkere juridisering en leeft het gevoel ‘dat het hoog tijd is om zaak x of y aan banden te leggen’. Toch wekt juridisering, afhankelijk van in welk domein

worden met een toenemende en complexere regelgeving, zowel op het lokale, provinciale, Vlaamse of federale niveau, is als een open deur intrappen.

Hoewel de toenemende complexiteit en omvang van de regelgeving vaak als problematisch wordt ervaren door brede lagen van de samenleving, kunnen we stellen dat die vaak meer **fnuikend zijn voor het engagement van jongeren** (en zeker voor kwetsbare jongeren). Jongeren hebben vaak nog onvoldoende administratieve vaardigheden om ermee om te gaan en hebben onvoldoende ervaring om hun weg te zoeken in het regelgevende landschap.

Juridisering wordt door heel wat jeugdactoren dan vaak als een vorm van regulitis ervaren, de als storend aanvoelende vorm van juridisering. Studies naar verschillende jeugdwerkvormen in opdracht van de Vlaamse overheid in het afgelopen decennium tonen duidelijk dat heel wat aspecten van regelgeving en administratieve overlast als storend of fnuikend worden ervaren.

Het **jeugdbewegingsonderzoek** in Vlaanderen van 2010 bijvoorbeeld (De Pauw e.a., 2010) gaf het volgende aan: *“iets anders wat werd aangehaald – zij het dan niet meteen een reden om te stoppen – is de toenemende ‘regulitis’. De meeste respondenten blijven er vrij rustig onder, maar geven toch aan dat het geheel van formele en informele regels en normen waar ze zich dienen aan te houden toch indrukwekkend groot is: het gemeentebestuur, de jeugdraad, de Provincie, de brandweer, de politie, de koepel, de parochieraad, de burens, de school, de ouders, de kerkfabriek, etc.”* Lokale overheden worden vaak als ondersteunend gezien, maar oefenen toch ook dikwijls een grote druk uit op jeugdbewegingen. Specifiek wordt de administratieve rompslomp gehemeld waar men zich doorheen moet worstelen bij het organiseren van een bijzondere manifestatie.

Ook uit het **jeugdhuizenonderzoek** (De Pauw e.a., 2014) blijkt dat ongeveer de helft van de jeugdhuisen lijdt onder administratieve overlast en infrastructurele bekommernissen. Opmerkelijk is dat jeugdhuisen die een goede band hebben met het lokale bestuur – naast een betere infrastructuur, een gezondere financiële status, een sterker imago (en verwevenheid met de buurt) en meer continuïteit in de werking – ook minder last hebben van administratieve overlast.

Uit het **onderzoek naar werkingen met kansarme jongeren** (WMKJ's) blijkt ‘administratieve overlast’ na ‘infrastructurele problemen’ de meest belangrijke externe dreiging te zijn (De Pauw e.a., 2013). Ook in het **speelpleinonderzoek** (Meire e.a., 2015) blijkt administratieve overlast een belangrijke bedreiging te zijn. Opvallend daar is dat gemeentelijke werkingen – in vergelijking met particuliere werkingen – minder drempels ondervinden, waaronder infrastructurele problemen, administratieve overlast, een tekort aan financiële middelen of ondersteuning vanuit de jeugddienst, besparing bij de gemeenten of te strakke criteria voor het toekennen van subsidies.

Het thema kwam ook aan bod in het **evaluatieonderzoek kadervorming** (Vermeersch, 2018), waarin onder meer de relaties tussen de kadervormingsorganisatie en de regulerende (Vlaamse) overheid bekeken werd. Organisaties gaven aan dat de regels om erkende vorming te organiseren, te fnuikend waren voor de eigenheid van hun kadervorming en het beoogde doel – toename in de kwaliteit ervan – helemaal niet stimuleerden. De sector vroeg vooral meer ‘vertrouwen’ van de overheid, het vertrouwen dat ze zelf voortdurend werken aan kwaliteit (omdat dat in hun eigen belang is). Veel vormen van controle zouden de vrijwilligers of beroepskrachten belasten en zouden niet bijdragen aan een betere werking van de organisatie. Het streven naar kwaliteit mag aangemoedigd worden, maar dan wel door ondersteunende initiatieven van de overheid. Het zou echter niet mogen leiden tot bijkomende administratieve belasting voor de organisaties, zo klonk het.

Samenvattend, kunnen we stellen (i) dat regulitis sterk weegt op alle klassieke jeugdwerkvormen, (ii) dat de bronnen van regulitis divers zijn en niet beperkt tot lokale overheden maar (iii) dat het lokale beleidsniveau vaak deel is van het probleem en tegelijk ook deel kan zijn van de oplossing. Het valt te verwachten dat regulitis zo mogelijk nog een grotere uitdaging vormt voor minder gestructureerde en of meer informele initiatieven van jongeren. Die kunnen immers minder vaak terugplooiën op administratieve of organisatorische expertise (of vorming hieromtrent) dan de klassieke jeugdwerkvormen.

1.4 DE GEVOLGEN VAN REGULITIS OP PARTICIPATIE EN LEERKANSSEN VAN JONGEREN

Hierboven hebben we een aantal onderzoeksbevindingen weergegeven over de druk die overregulering op organisaties legt. Druk op organisaties vertaalt zich vaak direct in druk op het engagement van vrijwilligers (en soms deelnemers) in die organisaties.

Met betrekking tot het engagement van vrijwilligers bleek in het jeugthuizenonderzoek (De Pauw e.a., 2014) dat 'het opleggen van te veel regels en verplichtingen' een van de topredenen is waardoor jongeren zouden beslissen om hun engagement in het jeugdhuis stop te zetten. Nochtans toont diezelfde studie de positieve effecten van participatie en vrijwillig engagement op die jongeren duidelijk aan.

Ook vanuit een heel andere hoek wordt gewaarschuwd voor de gevolgen van allerlei vormen van regulering. Regelgeving die de veiligheid van spelende kinderen en het indammen van alle mogelijke risico's beoogt, leidt ertoe dat de speelmogelijkheden voor kinderen minder avontuurlijk en ook minder aantrekkelijk worden. Studies tonen aan dat avontuurlijke speelkansen voor kinderen een belangrijke rol spelen in de psychosociale en motorische ontwikkeling van kinderen.

Overregulering of het opzetten van complexe administratieve procedures vormt een nog grotere drempel voor het engagement of de deelname van kwetsbare groepen, die sowieso niet gemakkelijk de weg vinden naar vrijwilligerswerk.

Als we kijken naar het profiel van de vrijwilliger, zien we dat bijna de helft van het vrijwilligerswerk in België wordt opgenomen door personen met een diploma hoger onderwijs (Hustinx e.a., 2015). Vrijwilligerswerk is immers minder of niet gekend bij mensen uit kwetsbare doelgroepen omdat ze er niet vertrouwd mee raakten door hun opvoeding, in hun netwerk, of – in het geval van mensen met een migratie achtergrond – in hun land van herkomst, of toch niet op de manier waarop de overheid 'vrijwilligerswerk' officieel definieert.

Bekende drempels zijn zaken als 'het hebben van vrije tijd', transportmogelijkheden, het 'beschikken over voldoende zelfvertrouwen om te geloven dat je via je engagement een 'rol van betekenis kunt spelen', enzovoort. Maar ook daarnaast zijn er heel wat hindernissen die het resultaat zijn van regelgeving of administratieve procedures. Het is bijvoorbeeld voor nieuwkomers niet altijd duidelijk of ze vrijwilligerswerk mogen doen. Ook de administratieve procedures die mensen met een uitkering moeten doorlopen om aan vrijwilligerswerk te kunnen doen, zijn niet bepaald altijd even 'uitnodigend' te noemen. Het gevoel dat je als vrijwilliger een reeks van administratieve procedures moet ondergaan

////////////////////////////////////

om een engagement op te nemen, is een drempel. Voor kwetsbare doelgroepen is dat vaak een no-go.

2 OPDRACHT EN ONDERZOEKSVRAGEN

Overregulering in de jeugdsector is zeker geen uniek Belgisch probleem. De Europese Commissie erkent dan ook dat *“the tightening of regulatory frameworks around issues of health and safety in some countries may introduce ‘red tape’ and hamper creativity and innovation in the sector”* (Dunn, 2014, p. 185).

Het probleem trekt ook al langer de aandacht van zowel het jeugdwerk als van de regulerende instanties. De voorbije jaren zijn er verschillende initiatieven genomen om met de problematiek om te gaan, zowel door belangenorganisaties als overheden. In 2014 werkte De Ambrassade in nauw overleg met de jeugdsector een brochure uit waarin knelpunten in kaart werden gebracht en suggesties voor oplossingen werden geformuleerd (De Ambrassade, 2014). De knelpunten werden geclusterd in vier thema’s: rechtsonzekerheid, lokalen, kampen en fuiven.

Voor de oplossingen werd vooral gekeken naar het bovenlokale (Vlaamse en federale) niveau. Een aantal van de knelpunten werden ook effectief aangepakt, bijvoorbeeld door het Masterplan Bivakplaatsen, onroerende voorheffing jeugdlokalen en verhoging van het drempelgedrag in de wet op overheidsopdrachten (De Ambrassade, z.d.).

Ook het **lokale beleidsniveau** heeft troeven in handen om de administratieve, juridische en organisatorische lasten te verkleinen. Hierboven gaven we al aan dat een goede samenwerkingsrelatie tussen jeugdorganisaties en de stad of gemeente faciliterend kan werken. Maar het blijft voor menig stads- en gemeentebestuur een zoektocht om de zaken ‘simpel’ maar ‘correct’ te laten verlopen.

De commotie in de (sociale) media rond het alcoholverbod in vier Waalse gemeenten tijdens jeugdkampen (De Maeseneer, 2022) toont – zonder dat we daarover een standpunt wensen in te nemen – verschillende elementen aan in de manier waarop goed bedoelde vormen van regelgeving tot stand komen, maar ervaren worden als een vorm van regulitis. Los van het feit of een dergelijk verbod al dan niet een goede zaak is, illustreert deze casus mooi het spanningsveld tussen lokale besturen, die vanuit een bezorgdheid een fenomeen ‘onder controle willen hebben’, en de jeugdsector, die zich gevisieerd voelt en verbolgen is over een nieuwe vorm van regulering.

Los van inhoudelijke discussie stelt zich de vraag of en hoe lokale overheden kunnen omgaan met jonge vrijwilligers in het jeugdwerk en welke uitdagingen, maar ook kansen, ze daarmee creëren. Zijn er op dat vlak ‘goede praktijken’ in Vlaanderen en wat kunnen we uit die praktijken leren?

Met dit onderzoek willen we, in opdracht van het Departement Cultuur, Jeugd en Media van de Vlaamse overheid, zicht krijgen op hoe jonge vrijwilligers regulitis ervaren en op de drempel die deze ervaring bij hen creëert om vrijwillig engagement op te nemen. We willen nagaan wat **lokale goede praktijken** ons kunnen leren en willen op die manier lokale overheden helpen om een kader te creëren dat de creativiteit van jonge vrijwilligers ondersteunt en versterkt en niet verstikt. We vertrekken daarbij vanuit drie onderzoeksvragen:

////////////////////////////////////

1. Welke goede praktijken van de aanpak van drempels en regulitis bij vrijwillig engagement van jongeren zijn er te vinden op lokaal niveau?
2. Hoe worden (on)zichtbare drempels aangepakt zodat vrijwillig engagement toegankelijk is voor alle jongeren?
3. Hoe kunnen deze goede praktijken toegepast worden bij andere lokale besturen?

De onderzoekers werden tijdens het project inhoudelijk ondersteund door een klankbordgroep met professionals die thuis zijn in de thematiek of doelgroep. In onderstaande tabel tonen we een overzicht van de personen en organisaties die in de klankbordgroep van het regulitisproject zetelden.

Naam	Organisatie
Lisa Franken	De Ambrassade
Chris Peeters	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG)
Ellen De Grauwe	Bataljong
Eva Hambach	Vlaams steunpunt vrijwilligerswerk
Valerie Vonck	Formaat
Nick Beerens	Formaat
Katrien Ponsaerts	JES
Lieve Van Den Bossche	De Verenigde Verenigingen
Christa Matthys	De Verenigde Verenigingen
Gerda Van Roelen	Departement Cultuur, Jeugd & Media

Tabel 1: overzicht van de leden van de klankbordgroep.

kanttekeningen te maken. Ook die trachten we in kaart te brengen via verkennende sessies met professionals en verdiepende sessies met vrijwilligers.

Een tweede kanttekening is dat de coronacrisis de prioriteiten in het jeugdwerk, maar ook die van de lokale overheden, door elkaar heeft geschud. Vragen om deel te nemen aan het onderzoek, werden op de langere baan geschoven – het continueren of heropstarten van bestaande initiatieven kreeg begrijpelijkerwijze voorrang. Daardoor bleek het moeilijk om cases te vinden waarbij zowel beroepskrachten als vrijwilligers bereid waren om rond de tafel te zitten.

3.2 DATAVERZAMELING

In eerste instantie werden er **verkennende sessies** georganiseerd met professionals die betrokken waren bij de lokale praktijk(en) die centraal stonden in de case. De focus tijdens deze sessie lag op de volgende vragen:

- *Welke vormen van regulitis bij vrijwillig engagement van jongeren zie je via jouw functie passeren? Wat werkt drempelverlagend volgens jou?*
- *Welke initiatieven werden in jouw gemeente/project genomen om regulitis bij vrijwillig engagement van jongeren aan te pakken? Wie werd hierbij betrokken?*
- *Slagen deze initiatieven voldoende in hun opzet?*

Daaropvolgend werden **verdiepende sessies** georganiseerd, waarbij jonge vrijwilligers én stakeholders in de zoektocht naar bovenvermelde balans, werden bevroegd.

Daarbij werd een extra focus gelegd op de volgende specifieke vragen:

- *Wat benoemen jullie als 'regulitis'?*
- *Wat helpt om regulitis hanteerbaar te maken?*
- *Hoe ervaren jullie de lokale initiatieven/ goede praktijken? Wat zijn de succesfactoren en op welke drempels blijf je botsen? Voor wie werkt het (niet)?*
- *Zou het vrijwillig engagement gelukt zijn zonder de goede praktijk/ ondersteuning?*

Het is belangrijk om aan te geven dat de selectie van steden en gemeenten **geen evaluatie** inhoudt van het jeugdwerkbeleid van die steden en gemeenten. Naast een aantal gemeenschappelijke uitdagingen hebben ze hun eigen context en worden ze geconfronteerd met unieke uitdagingen.

We belichten hier enkel de praktijken die een (gedeeltelijk) antwoord kunnen bieden op de vraag hoe er omgegaan kan worden met het spanningsveld tussen het vrijwillig engagement van jongeren enerzijds en de nood aan regelgeving en administratieve procedures anderzijds, om op die manier het 'gevoel van regulitis' te vermijden.

3.3 SYNTHESE OVER DE CASUSSEN HEEN

De praktijken die worden besproken, zijn in een lokale context gegroeid en zijn niet noodzakelijk overdraagbaar naar andere steden of gemeenten. Om die reden analyseren we de praktijken in een tweede stap. Bedoeling is sleutelfactoren en randvoorwaarden te identificeren die ertoe kunnen bijdragen het gevoel van administratieve en regel-gerelateerde overlast zoveel mogelijk te beperken.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 BESCHRIJVING VAN DE CASUSSEN

De oorspronkelijke doelstelling bestond erin vijf tot tien casussen in de diepte te analyseren. Er werden uiteindelijk zeven casussen bevestigd. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de casussen met oog voor de vooropgestelde criteria (zie hoger).

Gemeente/stad	Provincie	Goede praktijk/regulitis	Doelgroep: jongeren...	Deelnemers Sessie 1	Deelnemers Sessie 2
Kortrijk	West-Vlaanderen	JC Transit +	Buiten het verenigingsleven	1	2
Diepenbeek	Limburg	De Stroate	Binnen het Verenigingsleven	1	9
Gent	Oost-Vlaanderen	jeugddienst + JWO	Buiten het verenigingsleven	1	2
Puurs-Sint-Amunds	Antwerpen	jeugddienst + 'Alles Kan' projectsubsidie	Binnen het verenigingsleven	1	4
Oostkamp	West-Vlaanderen	jeugddienst + jeugdraadbestuur	Binnen het verenigingsleven	2	3
Aalst	Oost-Vlaanderen	jeugddienst + jeugdraad	Binnen (en buiten) het verenigingsleven	1	2
Lokale samenwerkingsverbanden	Verspreid over Vlaanderen	Team jeugd +	Buiten het verenigingsleven – Nieuwkomers	1	1

Tabel 3: Overzicht van de 7 verschillende casussen.

4.1.1 Casus 1: Kortrijk

4.1.1.1 Context

Kortrijk is een centrumstad in de provincie West-Vlaanderen met ruim 77.000 inwoners (STATBEL, Kortrijk, 2022). Het volledige grondgebied telt 109 jeugdinitiatieven.

De regie van het jeugdbeleid in de stad gebeurt vanuit **JC Transit, het jeugdcentrum van de stad Kortrijk**. Het jeugdcentrum organiseert activiteiten, workshop(reeksen) en events voor jongeren, verhuurt lokalen (fuienzaal, danslokaal, repetitieruimte of opnamestudio), biedt diverse ondersteuningsvormen aan erkende jeugdinitiatieven zoals de klassieke jeugdverenigingen of jeugthuizen, maar verwelkomt ook initiatieven van individuele jongeren of groepen.

De Stroate vzw is een jeugdcultuurcentrum dat officieel ontstaan is in 2016 vanuit verschillende expressievormen die vallen onder de hiphopcultuur (De Stroate vzw, z.d.). Als open jongerenwerking hebben ze een aanbod van workshops en evenementen die het hele spectrum van hiphopscene beslaan. De Stroate vormt op die manier de thuisbasis en springplank voor jonge artiesten en ondernemers met toekomstdromen in deze branche.

////////////////////////////////////

Het jeugdcentrum is ondertussen uitgegroeid tot een koepel van zes verenigingen met een beperkt aantal beroepskrachten die de vrijwilligers ondersteunen en faciliteren om de werking te dragen.

4.1.1.2 Regulitis als belemmering voor wat jeugdwerk zou kunnen zijn

In de Kortrijkse casus werd het begrip regulitis door de professional voornamelijk gekaderd in een bredere visie rond wat jeugdwerk idealiter zou moeten zijn. Drie zaken staan daarbij centraal: (i) het creëren van ruimte, (ii) het zoeken naar een balans tussen het faciliteren van jongeren en het activeren van verantwoordelijkheid en (iii) het aanvaarden dat je nooit alle jongeren kunt bereiken.

Ruimte geven aan jongeren is, zowel letterlijk als figuurlijk, een cruciaal ingrediënt van het jeugdwerk. **Experimenteerruimte** is onontbeerlijk in een context waarin jongeren zoekende zijn, ook als het gaat over vrijwillig engagement. Daarbij is het de taak van jeugdwerkers om in deze fase signalen op te vangen van de geëngageerde jongere en die te ‘vertalen’ naar het lokale (jeugd)beleid. Kortom, het gaat hier om **vraaggericht** werken. In diverse stadsdiensten is net het omgekeerde de standaard is, namelijk dat van aanbodgericht te werk te gaan (cf. werken met een aanbod waarop kan worden ingeschreven).

In het jeugdwerk zoekt de jeugdwerker idealiter de **balans** tussen ‘het ondersteunen en faciliteren van jongeren in hun vrijwillig engagement’ en het ‘geven van initiatief en verantwoordelijkheid aan de jongere’. Op die manier wordt jeugdwerk een **leertraject** van en voor jongeren, een proces waarbij vallen en opstaan erbij hoort. Daarbij aansluitend opperde de professional om meer ruimte te voorzien om te kunnen falen in het jeugdwerk, waarbij in de eerste plaats niet het resultaat wordt beloond, maar het engagement van de jongere. Het streven naar die ruimte botst dan ook vaak met een al te strak regelgevend kader of administratieve verplichtingen, die in se wellicht wel vertrekken vanuit goede bedoelingen, maar fnuikend kunnen zijn voor het vrijwillige engagement van jongeren.

Zo is het logisch dat ‘subsidies voor jeugdwerkondersteuning’ in een reglement worden gekaderd. De professional suggereert echter dat er beter een afzonderlijk reglement zou zijn dat meer aangepast is aan de situatie van jeugdverenigingen, net omwille van het specifieke karakter van het jeugdwerk (zie hoofdstuk ‘Jongeren en regulitis: Een bijzondere combinatie’ voor verdere toelichting over het doelgroep- en sectorspecifieke karakter). Op die manier zouden aanvragen niet worden beoordeeld op basis van de regels die voor socio-culturele verenigingen in het algemeen gelden. Deze hebben immers vaker een vzw-structuur en kunnen vaker een beroep doen op administratieve expertise of de nodige ervaring om hun weg te vinden in het subsidielandschap.

Eigenaarschap van de jongere moet dus centraal staan. Dat vereist dat jeugdwerkers, afhankelijk van de situatie, actief aan de slag gaan als jeugdwerker met een wild engagementsidee van een jongere of hen de weg doen vinden in het subsidie- of vzw-landschap. Dit betekent geenszins dat dit een noodzakelijke, arbitraire volgorde is die gevolgd moet worden of dat dit een stappenplan is dat van A tot Z doorlopen moet worden.

Een derde element is dat het onmogelijk is voor een jeugdwerkinitiatief om **iedereen** te bereiken.

“Vanaf het moment je een type werking uitwerkt, maak je eigenlijk al de keuze om op die manier te werken en een aantal jongeren wel te bereiken en niet.”
(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

Er wordt benadrukt dat het een van de belangrijkste taken van de jeugdwerker is om de vertaalslag te maken tussen (de leefwereld van) de jongere en (de logica van) het beleid. De **kunst** bestaat er immers in om **concrete ideeën van jongeren in te passen in een breder bestaand kader of beleidsplan dat voor jongeren vaak weinig toegankelijk** is en vaak niet expliciet op hen is gericht. Regulitis werd daarbij beschreven als “een symptoom in die zoektocht”.

Maar net omwille van het feit dat men zo nabij was, kon men als jeugdwerker/jeugdambtenaar de puzzelstukjes relatief snel leggen. Dat impliceert dat een jeugdwerker die de rollen van ‘netwerker’ en ‘beleidsmedewerker’ opneemt zowel de enthousiaste ideeën van jongeren als het soms rigide wettelijke of administratieve kader kan helpen kneden, tot ze beter in elkaar passen.

“Door een ruimte te hebben voor jongeren, de signalen dat we ontvangen vanuit die jongeren, kunnen we direct vertalen in een beleidsimpact, want wij zijn de stad.”
(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

4.1.2 Casus 2: Puurs-Sint-Amands

4.1.2.1 Context

Puurs-Sint-Amands is een gemeente gelegen in de provincie Antwerpen met ruim 26.000 inwoners (STATBEL, *Puurs-Sint-Amands*, 2022). In 2017 ontstond een **fusie** tussen de gemeenten Puurs en Sint-Amands. Uit zowel de sessies met de professional als met de vrijwilligers bleek dat zowel de jongeren als de jeugdambtenaar de gemeente als een echte verenigingsgemeente beschouwen, en dat ze daar trots op zijn. Specifiek voor de jeugdsector gaat het om 21 jeugdverenigingen in de volledige gemeente Puurs-Sint-Amands.

“Ongeveer helft van onze kinderen/jongeren is aangesloten bij een jeugdvereniging.”
(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

De beroepskracht geeft aan dat de jeugdraad bijna uitsluitend gericht is op deze jeugdverenigingen. Pogingen die men in het verleden had ondernomen om tot een verbreding te komen en ook andere (groepen) jongeren te betrekken, hebben niet de verhoopte resultaten gehad. Dat betekent echter niet dat deze jongeren volledig buiten de scope vallen van de jeugdambtenaar.

“We bereiken enkel jongeren uit de jeugdverenigingen in de jeugdraad. Maar in andere participatietrajecten blijf ik wel op zoek gaan om jongeren buiten het verenigingsleven te betrekken”.
(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

Officieel spreekt men in Puurs-Sint-Amands niet van ‘een jeugddienst’, maar van de **dienstverlening ‘doelgroepen inspraak & participatie’**, waarbij jeugd – naast ouderen en gezinnen - een van de drie doelgroepen is waarop men binnen de gemeente focust. Puurs-Sint-Amands zetelt mee in de werkgroep breed jeugdbeleid die door Bataljong wordt aangestuurd. Met een breed jeugdbeleid wil men vooral inzetten op een sterk lokaal beleid voor kinderen en jongeren over alle beleidsdomeinen heen. De doelgroepencoördinator jeugd binnen de gemeente, of kortweg de jeugdambtenaar, werd betrokken in ons verkennend onderzoek.

//

4.1.2.2 Regulitis: vertrekken vanuit vertrouwen

'Vertrouwen zou de basis moet zijn' als het gaat over de aanpak van regulitis bij vrijwillig engagement van jongeren, aldus de doelgroepencoördinator jeugd. Regulitis is vaak een gevolg van een negatief mensbeeld, het gaat uit van 'het slechte in de mens', en heeft dus een argwanende, controlerende insteek. Wanneer er andersom wordt gedacht, dus vanuit 'het goede in de mens' zou dat voordelen kunnen opleveren voor beide partijen, voor zowel de gemeente als de jeugdorganisaties. Het opstellen van controlemechanismen en het organiseren van administratieve procedures om de regelgeving te doen laten gelden, leggen immers beslag op de resources van beide partijen: beide moeten ze tijd vrijmaken om aan elkaars verwachtingen te voldoen.

"Veel reglementen gaan uit van het slechte in de mens [...] Wij vragen vaak heel veel documenten op om te controleren of dingen effectief zo zijn, terwijl je ook andersom kan werken. En zeggen van: we geloven dat jullie alles correct doen en als we twijfelen, vragen we iets op. Want uiteindelijk vragen wij heel veel documenten op waar nooit iemand naar kijkt."
(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

De fusie tussen de gemeenten Puurs en Sint-Amunds werd gezien als een **opportuniteit** – maar ook een pittige uitdaging – om het gemeentelijke subsidiereglement te herzien en te vereenvoudigen. Daarin was het niet-afkomen van de subsidies een belangrijke leidraad, maar ook het moderniseren van het reglement: het oude reglement kwam immers niet meer tegemoet aan de wettelijke verplichtingen zoals bijvoorbeeld het naleven van de GDPR-wetgeving. Daarnaast was het voor de jeugdambtenaar ook heel belangrijk dat bovenstaande – een reglement dat de sfeer uitademde van vertrouwen eerder dan van controle en wantrouwen – zoveel mogelijk mee in rekening genomen werd.

Dat resulteerde in een **nieuw subsidiereglement** gebaseerd op het principe van een basissubsidie afhankelijk van het ledenaantal van de jeugdvereniging, en waarin ook de organisatie van het jeugdkamp en het bezit en beheer van de jeugdlokalen vervat zit. Daarnaast voorziet het reglement dat er extra subsidies kunnen worden verkregen via een puntensysteem. Extra punten kunnen, bijvoorbeeld, worden toegekend aan verenigingen afhankelijk van het aantal (bege)leiders die een animatorcursus of een AED-vorming hebben gevolgd, of bijvoorbeeld de mate waarin er systematisch werk wordt gemaakt van het leefbaar houden van de lokalen.

"We hebben alle overbodige zaken uit het reglement gegooid. De basissubsidie krijgen alle verenigingen, we verwachten dat ze zich houden aan een minimum van afspraken, zaken die we als normaal beschouwen, zoals bv het wekelijks organiseren van een activiteit, het uitbrengen van een nieuwsbrief 4x per jaar ..."

Alle 'extra verwachtingen' worden in het nieuwe reglement opgehangen aan een beloningssysteem (punten): extra punten zorgen voor extra subsidies. Bv: AED-toestellen: elke leider die cursus en attest heeft krijgt extra punten, maar ook als ze buurtgerelateerde activiteiten doen krijgen ze punten, ... Op die manier staan ze zelf in voor een deel van hun subsidie."

(jeugdambtenaar, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Er werd ook een '**zelfbevraging**' georganiseerd. Er werd een lijst opgesteld van de documenten en gegevens die noodzakelijk zijn (in functie van de wettelijke verplichtingen zoals de GDPR-wetgeving). Deze werden vergeleken met de documenten en gegevens die de gemeente effectief opvroeg (en de mate waarin er in de praktijk iets met deze opgevraagde documenten en gegevens werd gedaan). Op

////////////////////////////////////

die manier slaagde men erin om het opvragen van overbodige documenten en gegevens aan banden te leggen.

Algemeen bekeken, beschreef de doelgroepenorganisator jeugd die denkoefening als ‘het maken van een *interne reflex* om regulitis aan te pakken’, een reflex die eigen zou moeten zijn aan de rol van een professionele jeugdwerker. Heel specifiek kwam hij met voorbeelden zoals letten op het taalgebruik in documenten en formulieren (in de betekenis van het vermijden van juridisch taalgebruik), of inzetten op informele ontmoetingsmomenten (zoals het ontbijt tussen nieuwe leiding en de schepen van jeugd in het begin van het werkjaar), om op die manier de brug kleiner te maken tussen de jongeren en de gemeente of het (jeugd)beleid.

Opnieuw zien we dus dat een jeugdbambtenaar de belangrijke taak heeft om vanuit zijn of haar rol als *tussenpersoon* de **vertaling** te maken tussen de belangen, vragen en ideeën van de doelgroep en de gemeentelijke structuren en processen.

4.1.2.3 Het belang van professioneel en informeel netwerk

Een typische eigenschap van jeugdwerk dat een beroep doet op vrijwilligers, samenhangend met het ervaren van regulitis, is het gegeven dat jeugdwerkorganisaties een **veel sneller verloop** kennen van vrijwilligers dan in andere organisaties. Dat zorgt ervoor dat de opgebouwde kennis over het hoe en waarom van bepaalde regels en administratieve procedures relatief snel de organisatie verlaat. Juist daarom is het belangrijk als jeugdbambtenaar om te focussen op het leerproces, ook in de context van het omgaan met de bestaande regelgeving. Om te vermijden dat op organisatieniveau de kennis en vaardigheden om met die regelgeving om te gaan, verdwijnen, is het cruciaal om de aandacht daar blijvend op te vestigen en te zoeken naar manieren om die kennis te verankeren in de organisaties.

In die context werd er door de vrijwilligers gewezen op het belang van een **ondersteunend netwerk** voor hun organisatie, dat kan bestaan uit hoofdleiding, oud-leiding of volwassen begeleiders en vrijwilligers. Een dergelijk netwerk heeft een duidelijke meerwaarde in de context van administratieve taken die jeugdwerkorganisaties moeten vervullen. Het ‘beheer van de lokalen’ bijvoorbeeld is een typische taak die de onderliggende vzw op zich neemt, zodat de jonge vrijwilligers zich kunnen focussen op de kwaliteit van hun eigen werking.

In Puurs-Sint-Amunds leek deze ondersteuning door volwassenen en oud-leiding een evidentie te zijn, waardoor je je ook de vraag kan stellen hoeveel ruimte er is voor verenigingen of jongeren die niet over een dergelijk netwerk beschikken. De kritische kanttekening hierbij is dan ook of de noodzaak van het hebben van een dergelijk netwerk om de lokale regelgeving en administratieve verplichtingen de baas te kunnen, een fair criterium is om tot zinvol vrijwilligersengagement bij jongeren te komen.

In deze context werd tevens de **nabijheid van de jeugdbambtenaar** benadrukt als een belangrijk gegeven om tot goed jeugdwerk te komen en de verstandhouding tussen de jeugdorganisaties en de politieke of beleidsactoren te optimaliseren. Dat geldt in het bijzonder in de context van regulitis. De nabijheid van de jeugdbambtenaar maakt het bijvoorbeeld makkelijker om info of hulp te vragen, zowel vanuit het standpunt van de stad als organisatie, als vanuit het standpunt van jonge vrijwilligers. Die nabijheid moet dus niet enkel gecreëerd worden door een jeugdraad die formeel overleg tussen organisaties en jeugdbambtenaar mogelijk maakt, maar ook door de informele momenten met de jeugdbambtenaar.

De jeugdbambtenaar vermeldde deze **informele ontmoetingsbasis** als een van de grootste succesfactoren van de gemeente. Zowel de schepen van jeugd als de jeugdbambtenaar zelf zijn actief

//

aanwezig in het jeugdwerk. De schepen – al 20 jaar dezelfde persoon – komt naar elke jeugdraad en is stevast te vinden op fuiven die door de jeugdbewegingen georganiseerd worden. En de jeugdambtenaar zelf vindt het heel belangrijk om op een jeugdraad bijvoorbeeld koffiekoeken te voorzien en hem af te sluiten met een drankje. Door die actieve houding en informele sfeer komen de frustraties, noden en vragen veel sneller bij het beleid terecht, waardoor de jeugdambtenaar snel kan schakelen en zaken eventueel kan bijsturen of signaleren.

4.1.3 Casus 3: Oostkamp

4.1.3.1 Context

Oostkamp is een gemeente gelegen in de provincie West-Vlaanderen met in totaal bijna 24.000 inwoners (STATBEL, *Oostkamp*, 2022). Over de gehele gemeente zijn er 11 jeugdbewegingen actief. Daarnaast is er ook een lokale jeugdraad geïnstalleerd, die wil inzetten op het verbinden en het in contact brengen van alle kinderen en jongeren (Oostkamp, z.d.). Officieel richt men zich hierbij zowel tot de verenigde als niet-verenigde jeugd binnen de eigen gemeente, maar in werkelijkheid zijn het voornamelijk vertegenwoordigers uit jeugdverenigingen die zetelen in deze adviesraad. Net zoals in andere cases blijkt het moeilijk om jongeren die geen link hebben met het verenigingsleven actief te betrekken in de jeugdraad. Ook de gemeente Oostkamp vindt hier niet meteen een antwoord op¹.

4.1.3.2 Regulitis: Afspraken maken goede vrienden?

Idealiter zou er bij regelgeving steeds moeten worden vertrokken vanuit volgende basisgedachte: 'afspraken maken goede vrienden', zo klinkt het bij sommige professionals in Oostkamp. Echter, als er bijvoorbeeld **top-down** beslist wordt dat er bij evenementen herbruikbare bekertjes moeten gebruikt worden, dan is het niet-gebruik ervan automatisch problematisch.

Het moge duidelijk zijn dat de ecologische gedachte achter deze regel goed bedoeld is, maar dat betekent niet dat jongeren die een evenement willen organiseren – ook al zijn ze het eens met het principe – die regel niet als problematisch kunnen ervaren. Wanneer er enkel bij specifieke organisaties dergelijke bekertjes kunnen worden gehuurd tegen voorwaarden waarover niet of nauwelijks kan onderhandeld worden, kan dit leiden tot praktische problemen. De geringe bewegingsruimte die de organisatoren dan krijgen, kan hen doen twifelen of het organiseren van het event wel haalbaar is. Ook hier staat een regel soms in de weg van het principe van 'het eigenaarschap' en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid die bij de jongeren zelf zou kunnen liggen. Jongeren zouden immers zelf voldoende in staat moeten zijn om initiatieven naar voor te schuiven die de ecologische impact van hun evenementen zo laag mogelijk houden.

Het is vaak moeilijk om een **balans** te vinden tussen goede bedoelingen enerzijds en het bedenken van regels om die goede bedoelingen om te zetten in de praktijk (zonder dat die laatste ervaren worden als 'een last', waardoor de regels uiteindelijk hun doel voorbijschieten), anderzijds.

“Het feit dat er regels zijn is om te helpen, maar je denkt niet meer vrij na. Je volgt gewoon de regels.

Je doet het maar omdat het opgelegd wordt.”

(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

Een tweede kanttekening die werd gemaakt is dat bij de aanvraag voor het organiseren van een evenement of bij het indienen van een dossier er soms **te weinig transparantie** is over de procedure

¹ Goede praktijk waar dit wel lijkt te lukken: Aalst (zie later).

naar de aanvragers toe. Het gevoel van regulitis wordt hier versterkt door een context van onwetendheid. De aanvrager wacht af, maar weet bij gebrek aan al dan niet automatische feedback niet wanneer er respons zal komen en wanneer hij of zij de volgende stappen kan zetten. Dat creëert een zekere hoogdrempeligheid, die organisaties soms twee keer doet nadenken of het überhaupt zinvol en realistisch is om de aanvraag al dan niet te doen. Echter, het niet aanvragen betekent wel dat er officieel kan worden gesproken over een 'illegale activiteit'.

Regels zijn dus meestal ontstaan uit goede bedoelingen en met een gemotiveerde reden, maar de jongeren zijn de **connectie met dit 'waarom'** soms kwijt. Daardoor ervaren ze heel wat regels als zinloos en bureaucratisch. Het 'niet weten waarom' zorgt ervoor dat het enkel en alleen als een last en een bemoeienis vanuit het beleid wordt ervaren, en niet als redelijk en verstaanbaar. Hier speelt de jeugdambtenaar opnieuw een belangrijke rol, namelijk de verbinding leggen van de leefwereld van de jongeren naar het beleid, maar ook vice versa: de logica van het beleid vertalen naar de leefwereld van de jongeren. Wanneer je de jongere mee 'op de kar' hebt, en wanneer ze het gevoel hebben dat er geluisterd wordt, ervaren ze veel minder weerstand om bepaalde zaken in orde te brengen. Dat gegeven zagen we ook terugkomen in de sessies in Diepenbeek en Aalst.

4.1.3.3 Regulitis: controle is goed, vertrouwen en nabijheid zijn beter!

In Oostkamp is er ingezet op een aantal praktijken die de balans tussen controle en vertrouwen moeten veranderen (i) het herzien van de werkingstoelage voor verenigingen, (ii) het installeren van nabijheid tussen jeugdambtenaren en jongeren.

Ten eerste werd de werkingstoelage voor verenigingen herzien en herdoopt als een 'engagementsverklaring'. **Vertrouwen** staat in deze engagementsverklaring centraal. Waar voorheen de werkingstoelage van erkende verenigingen gebaseerd was op het inleveren van bewijsstukken (ledenaantal, aankopen etc.) wordt de nieuwe werkingstoelage toegekend op basis van twee elementen: een basistoelage en een engagementstoelage.

De basistoelage is gebaseerd op een referentiebedrag, dat berekend wordt op basis van het gemiddelde van de gemeentelijke toelage die de vereniging de voorbije vijf jaar heeft ontvangen. De engagementstoelage wordt bepaald door het engagement dat een vereniging opneemt om invulling te geven aan thema's die door de gemeente worden vastgelegd, zoals *fair trade*, korte keten en diverse gezondheidsthema's (Oostkamp, 2019).

Deze vereenvoudiging leidt ertoe dat dat zowel verenigingen als (jeugd)ambtenaren minder tijd moeten besteden aan administratie, waardoor er meer tijd vrij komt voor bijvoorbeeld het ondersteunen en coachen van de vrijwilligers van jeugdverenigingen.

De vrijwilligers erkennen – voor zover dat ze beide systemen nog hebben gekend – dat deze herziening voor hun vereniging wel degelijk een vooruitgang heeft betekend. Minpunt daarentegen was dat ze het gevoel hadden niet voldoende betrokken te zijn geweest bij de hervorming. De oefening werd te weinig gevoerd zodat de mogelijkheden tot feedback of co-creatie van of met de jeugdorganisaties zelf niet werd ervaren als dusdanig. Hier zien we terugkeren waar we het in het vorige stuk al over hadden: door jongeren te betrekken vergroot je significant het wederzijdse begrip en daarmee het draagvlak om regels en administratieve verplichten te respecteren.

Een tweede praktijk waarmee men in Oostkamp een verschil tracht te maken is de **persoonlijke aanpak** door (jeugd)ambtenaren.

Nabijheid staat daarbij centraal. Het organiseren van fysieke bijeenkomsten tussen vrijwilligers en jeugdambtenaren of jeugdwerkers is hier een belangrijk punt. Op dergelijke bijeenkomsten worden administratieve procedures samen met de vrijwilligers op een coachende manier doorlopen. Dat zou leiden tot een snellere afhandeling en tot tijdsbesparing voor beide partijen. Niet alleen vermijdt het follow-up communicatie door ontbrekende of foutieve gegevens, maar ook kan de jeugdambtenaar op die manier de vrijwilligers meenemen in een leerproces dat op langere termijn kan leiden tot een versterking van hun administratieve competenties en zelfredzaamheid.

De vrijwilligers erkennen unisono dat een dergelijke persoonlijke aanpak van een jeugdambtenaar echt een verschil kan maken: de jeugdwerker kan de smeerolie zijn die de hele administratieve machine soepeler doet draaien. Belangrijk voor hen is ook de **jeugdwerkervaring** van de jeugdambtenaar zelf. Het maakt soms een groot verschil uit of de jeugdambtenaar al dan niet een verleden als vrijwilliger in het jeugdwerk heeft gehad. Jeugdambtenaren met een jeugdwerkverleden zouden bijvoorbeeld sneller de reflex maken om een korte reminder te sturen om bepaalde zaken of administratieve gegevens op tijd in te dienen, omdat ze in hun rol als vrijwilliger destijds zelf hebben gevoeld dat dit soms nodig is (of zelf de gevolgen van administratieve deadlines hebben ervaren).

Kortom, een *peer* met ervaringsdeskundigheid wordt in deze context erg op prijs gesteld. Vooral de nabijheid en het vertrouwen die hieruit voortvloeien, zijn belangrijke aspecten om ervoor te zorgen dat de administratieve druk niet te verstikkend werkt.

Uiteindelijk werden er tijdens de verkennende sessie ook nog een tweetal andere goede praktijken vermeld die er zitten aan te komen in de gemeente: de herziening van het reglement voor lokalen van jeugdverenigingen en een vereenvoudiging van het fuifcharter.

Samenvattend kunnen we stellen dat het thema regulitis leeft in de gemeente en dat men actief zoekt naar een goede aanpak om de regeldruk voor jeugdorganisaties te verminderen, vanuit een perspectief dat 'controle goed is maar vertrouwen beter', en om tegelijk de vrijwilligers helpen en leren om te gaan met de regeldruk die soms onvermijdbaar is.

4.1.3.4 Regulitis en vrijwillig engagement: verhaal van (hoge) verwachtingen en onervarenheid

Wanneer er gepeild werd naar de eigen ervaringen m.b.t. regulitis wezen de vrijwilligers vooral naar '**de overload aan communicatie**'. Verschillende vrijwilligers gaven aan daarmee te worstelen, zowel op persoonlijk vlak als op niveau van de jeugdorganisatie: soms is het gewoon te veel. Tegelijk maakten ze ook zelf de reflex dat het 'ook deels hun verantwoordelijkheid' is om de communicatie op een zo goed mogelijke manier op te volgen, en niet te laten liggen tot die ondergesneeuwd raakt. Het moet eigenlijk 'van twee kanten moet komen', zo werd dit benoemd.

Concreet overkwam het hen wel eens dat een belangrijke e-mail niet werd opgevolgd omwille van het feit dat meerdere personen toegang hadden tot een gedeelde mailbox. Door een gebrek aan afspraken daarover komt het dan wel eens voor dat één iemand een bericht leest, maar er verder niets mee doet waarop de volgende denkt dat een geopend bericht ook werkelijk opgevolgd is. Een heel herkenbaar scenario voor verschillende vrijwilligers.

Eén vrijwilliger met ervaring als hoofdleiding gaf aan dat er op vlak van (digitale) communicatie wel heel veel op hen afkomt en er eigenlijk ook steeds meer wordt verwacht op dat vlak: communicatie

////////////////////////////////////

4.1.4 Casus 4: Gent

4.1.4.1 Context

Gent is de tweede grootste stad van Vlaanderen en telt circa 265.000 inwoners (STATBEL, *Gent*, 2022). Het lokale jeugdbeleid zet zowel in op het reguliere jeugdwerk als op niet-georganiseerde vormen van vrijwillig engagement.

De stad heeft 171 erkende jeugdverenigingen². Het gaat zowel om verenigingen die onder het zogenaamde ‘reguliere jeugdwerk’ vallen (o.m. de jeugdbewegingsgroepen), als erkende verenigingen die op specifieke doelgroepen gericht zijn (bv. JES vzw, Jong vzw).

Daarnaast is er ook plaats voor zogenaamd ‘experimenteel jeugdwerk’. Daarbij gaat het om jongereninitiatieven die op regelmatige basis worden georganiseerd, die onderhevig zijn aan een aantal specifieke voorwaarden³ en die kaderen in een bepaald maatschappelijk thema zoals diversiteit, jeugdcultuur, ondernemerschap van jongeren in een sociaal-culturele context enzovoort.

Tot slot is er de projectsubsidie ‘Alles Kan’, die als de meest laagdrempelige subsidie voor jongeren in de stad wordt beschouwd. Wat die projectsubsidie inhoudt en hoe regulitis daar wordt aangepakt, wordt uitvoerig in dit hoofdstuk beschreven.

4.1.4.2 Alles Kan: laagdrempelig aanbod voor jongeren met een vrijwillig engagement

‘Alles Kan’ kan gezien worden als een goede praktijk in Gent, die ontwikkeld werd naast en in contrast met het lokale subsidiekader voor het reguliere jeugdwerk. Het lokale subsidiekader voor het reguliere jeugdwerk is een klassieke en typische vorm van regelgeving waaraan het lokale jeugdwerk in Gent (net als in andere steden en gemeenten) onderhevig is. Concreet gaat het dan over de procedures met betrekking tot een erkenningsaanvraag, jaarlijkse subsidieaanvraag, huursubsidies, enzovoort.

Erkende jeugdwerkinitiatieven worden vaak ondersteund door een sterke vzw die hulp biedt aan jonge vrijwilligers en die een deel van de administratieve last helpt dragen. Maar ook voor die organisaties worden aanvragen binnen dit subsidiekader vaak als ‘hoogdrempelig’ ervaren. Voor individuele of niet-geformaliseerde groepen jongeren met ideeën is een aanvraag via dit kanaal vaak veel te hoog gegrepen.

Het is voor deze doelgroep dat de ‘Alles Kan’-projectoproep werd opgezet. Die projectsubsidie is toegankelijk voor iedere jongere tussen 14 en 30 jaar en is bedoeld voor tijdelijke, eenmalige projecten die niet in schoolverband worden georganiseerd. De financiële tussenkomst kan oplopen tot maximaal 3.000 euro. Daarnaast zijn er nog een aantal specifieke voorwaarden⁴ voor aanvragen binnen de projectoproep.

De **zelfontplooiing van de jongere** en het leertraject dat het project in zich draagt, moeten immers centraal staan in deze oproep. Het gaat om een verhaal van verantwoordelijkheid, waarbij ook aandacht naar het financiële aspect gaat (de begroting van het project). Weliswaar wordt ondersteuning op maat aangeboden door de jeugdambtenaar. Het gaat erom om de juiste balans te

² Voor de volledige lijst van de Gentse erkende jeugdverenigingen: <https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Lijst%20Erkenning%202021-2022.pdf>

³ Meer details via <https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/vrije-tijd/kinderen-en-jongeren/jeugdwerk/financiele-ondersteuning-voor-jeugdverenigingen/subsidies-voor-jeugdwerkinitiatieven/subsidie-voor-experimentele-jeugdinitiatieven>

⁴ Zie <https://alles-kan.stad.gent/zo-werkt-het/voorwaarden/>

vinden tussen het geven van verantwoordelijkheid (en leerkansen) en de gepaste begeleiding die ervoor zorgt dat het project alle kansen krijgt.

“Die begroting opstellen was echt heel moeilijk – deze komt voor de jury die samen met jou de begroting overloopt en op basis daarvan de subsidie toekent. Ik had dit zo goed mogelijk ingevuld maar Jeroen zag dat het onderbegroot was. Jeroen heeft dan bijgestuurd zodat het volledige bedrag toegekend kon worden.”

(vrijwilliger Alles Kan, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Hoewel er steeds werd gezegd dat de ‘Alles Kan’-projectsubsidie de meest laagdrempelige subsidielijng voor jongeren in Gent is, hangt er toch een procedure aan vast, met als belangrijkste mijlpalen: de aanvraag zelf, de beoordeling van het project door een adviescommissie (met advies tot goed- of afkeuring), en een publiek toegankelijk toonmoment aan het einde van de rit.

Deze vorm van projectsubsidie bestaat ondertussen ongeveer 13 jaar. Jaarlijks worden er 60 tot 65 projecten goedgekeurd en de projectaanvragen gaan nog steeds in stijgende lijn. De thema’s kunnen heel uiteenlopend zijn: van het maken van een allereerste kortfilm tot een muziek-evenement op de Gentse waterlopen met behulp van een duurzaam en geluidloos vlot op zonne-energie.

Het uiteindelijke doel is en blijft het creëren van een laagdrempelig aanbod voor Gentse jongeren met zin voor initiatief, zonder dat dit per se aan een grotere formele structuur moet worden gekoppeld, zoals een jeugdbeweging of eender welke (jeugd)organisatie.

“Als we goed doen voor de meest kwetsbaren van de doelgroep, dan doen we het ook goed voor iedereen.”

(jeugdambtenaar, verkennende sessie)

4.1.4.3 Over het belang van ondersteuning

De vrijwilligers die in een recent verleden aan de slag waren geweest met behulp van een ‘Alles Kan’-projectsubsidie, identificeren een drietal vormen van ondersteuning die voor hun project werkelijk een verschil hebben gemaakt.

Eerst en vooral was er het **financiële aspect**. Het subsidiegeld gaf dat extra duwtje in de rug om een ‘wild idee’ verder te ontwikkelen en om te zetten in een realistisch project. Het was een stimulans voor hen om te experimenteren en met iets nieuws beginnen. Zonder deze financiële stimulans zou er van het innovatieve idee mogelijk niets in huis zijn gekomen.

Ten tweede werd ook het ervaren van **ondersteuning door de jeugdambtenaar en diens netwerk** sterk gewaardeerd. Hoewel vooral de jongste vrijwilliger in de bevraging aangaf veel zaken zelf te hebben moeten uitzoeken, erkende hij dat deze ondersteuning door de jeugdambtenaar cruciaal was om zijn project te doen slagen. De jeugdambtenaar opende ook deuren voor de vrijwilligers via zijn netwerk. Op basis van het contact met de jeugdambtenaar kunnen jongeren zich gemakkelijker met vragen richten tot andere stadsdiensten of externe organisaties. De openingszin: “Ik heb uw naam doorgekregen via [naam jeugdambtenaar] van Alles Kan” maakte wel degelijk een verschil.

“Ik heb echt veel gehad aan die begeleiding. Enkel het geld zou weinig zin hebben gehad.”

(vrijwilliger Alles Kan, verdiepende sessie met vrijwilligers)

//

Een derde factor die van groot belang bleek in het welslagen van een project was het **eigen netwerk** van de initiatiefnemer. Een vrijwilliger haalde bijvoorbeeld aan dat zijn ouders hem hadden geholpen tijdens het uitwerken en uitvoeren van zijn project. Voornamelijk voor administratieve zaken was de hulp van zijn ouders meer dan welkom. De andere vrijwilliger vertelde dat een van zijn vrienden bij de jeugddienst werkte. ‘Tips & tricks’ van die persoon maakten wel degelijk het verschil voor de projectuitvoering. We hebben er geen zicht op of andere indieners van Alles Kan-projecten ook een netwerk hadden om de nodige ondersteuning te krijgen. De vrijwilligers gaven bij de bevraging wel mee dat contact hebben met andere vrijwilligers van een Alles Kan-project in de vorm van een ‘community’, een hulp zou betekenen. Op die manier zouden deze vrijwilligers vlotter met mekaar in contact kunnen komen en ook van mekaar kunnen leren.

“Wat wel nog wijs zou zijn is om de andere Alles Kanners te leren kennen en te volgen. Wij hadden mekaar nog nooit gezien. We zouden veel van mekaar kunnen leren.”
(vrijwilliger Alles Kan, verdiepende sessie met vrijwilligers)

4.1.4.4 Alles kan, met de juiste ondersteuning?

Hoewel de stad er expliciet voor heeft geijverd om met ‘Alles Kan’ een relatief laagdrempelig subsidiekanaal te creëren voor jongeren met concrete ideeën, buiten de context van het reguliere jeugdwerk, betekent dit niet dat er geen administratieve drempels zijn bij de projectaanvraag en tijdens de uitvoering van het project.

Al bij het overwegen van een projectaanvraag is er de afweging bij sommige jongeren rond **eigenaarschap**. Eén vrijwilliger beschreef bijvoorbeeld hoe het idee om een aanvraag voor een ‘Alles Kan’-projectsubsidie uit te werken, initieel werd afgeblokt door zijn medestanders. Ze vreesden immers dat dit zou gepaard gaan met te veel verplichtingen en verwachtingen vanuit de stadsdienst, dat het hun vrijheid zou beknotten om zelf hun kleinschalig project naar eigen goeddunken te kunnen vervullen. Ze hebben uiteindelijk toch ingediend omdat hijzelf echt de ambitie had om meer te doen dan ‘een film maken’. Hij wilde het professioneler aanpakken en besepte dat ‘Alles Kan’ hem die kans kon geven.

Een tweede belangrijke kanttekening bij ‘Alles Kan’ is dat het opvallend was dat de jongeren die aan de slag waren gegaan met de ‘Alles Kan’-projectsubsidies doorgaans over een **sterk profiel** beschikken, hoewel we dat niet mogen veralgemenen. De deelnemende jongeren waren er zelf alvast van overtuigd dat er toch een zekere maturiteit, doorzettingsvermogen en zelfstandigheid nodig was om een dergelijk project te kunnen opstarten en uitvoeren, ook al kon men rekenen op ondersteuning. Het zou in dat kader interessant zijn om systematisch in kaart te brengen welke jongeren hun weg naar dit subsidiekanaal hebben gevonden en hen ook te vragen hoe ze hun weg ernaar hebben gevonden. Een van de vrijwilligers gaf enerzijds aan dat hij eerder toevallig een oproep voor een ‘Alles Kan’-project zag passeren via zijn Instagramaccount. Daaruit concludeerde hij dat er misschien meer moet worden ingezet op de verdere bekendmaking van de ‘Alles Kan’-projectsubsidie naar een bredere groep van Gentse jongeren. Anderzijds gaf de jeugdambtenaar die verantwoordelijk is voor het ‘Alles Kan’-project, eerder al aan dat er een grens is aan de financiële middelen. De oproep systematischer gaan verspreiden zou dus enkel maar betekenen dat de projectsubsidiepot al voor het einde van het jaar leeg zou zijn, zodat geëngageerde jongeren – die hun aanvraag op het einde van het jaar doen – ontgoocheld zouden moeten worden.

Een derde vaststelling is dat ook een aanvraag via een relatief laagdrempelig subsidiekanaal, gekoppeld aan persoonlijke ondersteuning, gepaard gaat met **administratieve verplichtingen en vormen van regulering** (waar een lokale overheid op zich soms weinig greep op heeft), die een uitdaging vormen voor jongeren die een project willen realiseren.

////////////////////////////////////

Sommigen botsten op 'het moeilijke taalgebruik' dat door de stadsdiensten in bepaalde aanvraagformulieren werd gehanteerd of op het feit dat ze geconfronteerd werden met de GDPR-wetgeving wanneer ze via e-mail mensen wilden uitnodigen voor hun finale toonmoment.

Ook de administratieve traagheid en gebrek aan transparantie over een lopende aanvraag werden aangehaald als voorbeelden van hoe het nog beter zou kunnen. In die context werd verwezen naar een gebrek aan beargumenteerde of constructieve feedback wanneer een projectaanvraag negatief beantwoord werd. Als een vrijwilliger constructieve feedback en tips zou krijgen, bijvoorbeeld via een persoonlijk gesprek, zou dat de drempel om een projectaanvraag te herwerken en opnieuw in te dienen, sterk verlagen en zou het ook een leermoment kunnen zijn, zowel voor de indiener ('waar is het fout gelopen') als voor de administratie ('hoe kunnen we ons reglement nog beter afstemmen op de doelgroep').

4.1.5 Casus 5: Diepenbeek

4.1.5.1 Context

Diepenbeek is een gemeente in de provincie Limburg die 19.000 inwoners telt (STATBEL, *Diepenbeek*, 2022). In de gemeente zijn er 9 erkende jeugdverenigingen actief. Net zoals in de andere (kleinere) gemeenten ligt de focus van het jeugdbeleid in de gemeente hoofdzakelijk op de interactie met de erkende jeugdverenigingen. Spontane initiatieven van individuele jongeren of groepjes jongeren zouden in Diepenbeek eerder 'uitzonderlijk' zijn en de weinige initiatieven die er in het verleden op dat vlak zijn geweest, werden vaak opgezet door jongeren die banden hadden met het lokale (jeugd)verenigingsleven, aldus de jeugdambtenaar.

In Diepenbeek is er zowel een jeugdraad als een jeugdwerkoverleg (JWO). De jeugdraad vormt het officiële adviesorgaan voor het lokale bestuur op het vlak van jeugd(werk)beleid en organiseert daarnaast ook een aantal open activiteiten (Diepenbeek, z.d.). De andere overlegstructuur (JWO) richt zich dan weer specifiek tot de jeugdverenigingen en vormt het formele overlegmoment tussen de gemeente en de jeugdverenigingen. Maar ook hier bestaat de jeugdraad grotendeels uit afgevaardigden van de erkende jeugdverenigingen, vaak oud-leiding die hun engagement op die manier verder wensen te zetten. In de gemeente Diepenbeek is de jeugddienst bemand door één jeugdambtenaar.

4.1.5.2 Jeugdambtenaar als spilfiguur

Net als in een aantal andere gemeenten ervaren de bevroegde vrijwilligers in Diepenbeek **een grote kloof** tussen hun jeugdwerkorganisaties en de gemeente als politieke en bureaucratische omgeving, en tot op zekere hoogte ook met een deel van de bevolking. De jeugdverenigingen hebben hun lokaal immers dicht in de buurt van woonappartementen en woonzorgcentra en dat leidt soms tot spanningen rond incidenten van (al dan niet) gepercipieerde overlast. Ook waren er in het verleden ook wel aanslepende conflicten tussen jeugdorganisaties (die een lokaal ter beschikking hebben van de gemeente) en een aantal gemeentelijke diensten. Bovendien kwam tijdens de verdiepende sessie met vrijwilligers aan het licht dat er tegenover de politiek ook enige wrevel te bespeuren viel. Zo leefde bij hen het gevoel dat de betrokken politici over de hoofden van de jonge vrijwilligers heen spreken of dat de huidige schepen van jeugd te weinig betrokken en aanwezig is, waardoor het gevoel van waardering en appreciatie voor hun vrijwillige inzet ontbreekt. Anderzijds waardeerden ze wel het jaarlijkse vrijwilligersfeest en de uitreiking van de wisseltrofee 'De Duim', zaken die je 'terugkrijgt' van

de gemeente. Toch volstaat dat klaarblijkelijk niet om zich van het gevoel te ontdoen dat er voldoende appreciatie vanuit politieke hoek aanwezig is.

Net in een dergelijke context, in een relatief kleine gemeente waar spreekwoordelijk ‘iedereen elkaar kent’ en relaties minder geanonimiseerd zijn, kan een jeugdambtenaar die er expliciet voor kiest om ook een ‘brugfiguur’ te willen zijn, een verschil maken

Toegankelijkheid en nabijheid worden door de jeugdambtenaar hoog in het vaandel gedragen. De jeugdambtenaar wil kort op de bal spelen om de jeugdverenigingen te ondersteunen in hun omgang met de bestaande regeling. Vaak zit dat in kleine dingen, zoals het sturen van een reminder om de jaarlijkse subsidieaanvraag tijdig in orde te krijgen, of – tijdens de coronacrisis – de organisaties snel te informeren of te adviseren over de veranderende maatregelen en de implicaties ervan voor het jeugdwerk. Een eenvoudig WhatsApp-groepje bleek toen zeer handig om snel en persoonlijk te communiceren.

In Diepenbeek is de jeugdambtenaar een korte schakel tussen de gemeente (het beleid en de verschillende gemeentendiensten) en de jeugdverenigingen, zo bleek uit de bevraging van zowel de jeugdambtenaar als de vrijwilligers.

Een dergelijk **brugfunctie** is volgens de jeugdambtenaar onontbeerlijk in een context als het jeugdwerk, waarin er een sneller verloop is van vrijwilligers in de organisatie. Als er bijvoorbeeld een conflict ontstaat tussen een jeugdvereniging en een stadsdienst over het onderhoud of beheer van lokalen, raakt dat niet noodzakelijk opgelost, ook al is er een nieuwe vrijwilligersploeg die misschien helemaal geen aandeel had in het ontstaan van het conflict. Een jeugdambtenaar die een persoonlijk netwerk in de verschillende stadsdiensten heeft en die een nauw en persoonlijk contact nastreeft met de wisselende generaties vrijwilligers, kan in dergelijke situaties een bemiddelende rol opnemen, zonder dat conflicten verzanden in politiek of administratief getouwtrek.

Ook de vrijwilligers erkennen dat ‘het luisterend oor’ van een jeugdambtenaar die zich flexibel en stimulerend kan opstellen en een netwerk heeft dat hij of zij kan gebruiken en mobiliseren, cruciaal is om tot concrete oplossingen te komen wanneer de (vaak inherent) rigide regelgeving of bureaucratische besluitvorming botst met problemen of uitdagingen die hun werking bemoeilijken.

“Als [naam jeugdambtenaar] genoeg zaagt, kan er ineens wel meer”
(vrijwilliger jeugdwerkoverleg, verdiepende sessie)

4.1.5.3 Het jeugdwerkoverleg

In heel wat gemeenten is er naast de jeugdraad een formele vorm van jeugdwerkoverleg. Opvallend is dat in Diepenbeek de vrijwilligers vragende partij waren om een dergelijk overleg op een frequentere basis te organiseren. Twee zaken lijken daartoe bij te dragen. Vooreerst is er het gegeven dat zo’n jeugdwerkoverleg heel erg is toegespitst op de jeugdverenigingen en hun problemen en belangen, en minder op het ruimere jeugdbeleid. Zo behandelt het bijvoorbeeld concrete problemen waarmee jeugdwerkorganisaties in de gemeente te maken hebben, zoals subsidies en lokalen. Op die manier lijkt de relevantie van dit overleg hoger en wordt het minder ervaren als ‘een verplicht nummertje’.

Een tweede factor is de rol van bruggenbouwer die de jeugdambtenaar die het overleg trekt, opneemt en die het vertrouwen geniet van de vrijwilligers. De afstand tussen het lokale beleid en de jeugdverenigingen lijkt redelijk groot te zijn in Diepenbeek. De vraag naar meer overleg zou dan te maken kunnen hebben met een stem krijgen in het beleid, en dat via de jeugdambtenaar.

//

4.1.5.4 Het eengemaakte subsidiereglement

Heel recent werd het subsidiereglement voor verenigingen in Diepenbeek aangepast tot een eengemaakt subsidiereglement voor alle verenigingen. Een vereniging komt in aanmerking als de volgende voorwaarden vervuld zijn: een officiële subsidieaanvraag, een bewijs van verzekering, een beknopte besteding van subsidies van het afgelopen werkjaar, en een ledenlijst indienen. Daaruit wordt dan de basissubsidie gedestilleerd, die dient voor de standaardkosten van de vereniging zoals, bijvoorbeeld kosten op vlak van EGW.

Daarnaast zijn er ook nog specifieke subsidies per sector. Voor de jeugdsector bestaan er naast de basissubsidie ook kadervormingssubsidies (bijvoorbeeld voor het volgen van een animatorcursus), vormingssubsidies (bijvoorbeeld voor het volgen van een EHBO-cursus), en werkingssubsidies (voor de dagelijkse werking, kampen en weekends met de leden). De subsidies voor eendagsactiviteiten (die losstaan van de dagelijkse werking) werden er uiteindelijk uitgefilterd, wat tot minder bewijslast zou moeten leiden.

Aangezien het eengemaakte subsidiereglement pas dit voorjaar werd goedgekeurd door het college van burgemeester en schepenen, kon er in principe nog niet veel worden verteld over de impact ervan op jeugdverenigingen en vrijwilligers. In de verkennende sessie met de jeugdambtenaar gaf die alvast mee het tijdens de testfase toch precies nog niet allemaal duidelijk is voor de vrijwilligers van de jeugdverenigingen, want er komen nog vragen. En uiteindelijk worden er toch nog veel bewijsstukken opgevraagd. Kortom, het kan nog altijd wel beter, aldus de jeugdambtenaar.

4.1.6 Casus 6: Aalst

4.1.6.1 Context

Aalst heeft als Oost-Vlaamse centrumstad ruim 88.000 inwoners (STATBEL, *Aalst*, 2022). Net als in elke gemeente of stad in Vlaanderen is er ook in Aalst een jeugdraad die als officieel adviesorgaan de belangen van de Aalsterse jeugd behartigt. In Aalst (net als in de vorige casus) bestaat er naast de jeugdraad ook een Jeugdwerkoverleg (JWO), dat zich meer focust op de vragen, belangen en uitdagingen van jeugdverenigingen. Daardoor kan de jeugdraad zich focussen op zijn kernopdracht: het verlenen van advies aan het stadsbestuur.

‘Team Jeugd’ is de officiële benaming die wordt gebruikt voor de Aalsterse jeugddienst. Die voorziet via ‘Biensoigné’ een interactief forum van en voor jonge Aalstenaars. Jongeren kunnen er terecht met hun ideeën en vragen. Het jongerenplatform voorziet zowel ruimte en ondersteuning voor jeugdverenigingen als voor losse initiatieven van jongeren zelf. Jongeren beseffen vaak niet dat Biensoigné een initiatief is dat van de stad komt, aldus een vrijwilliger van jeugdraad VONK. Door het initiatief niet met grote woorden aan te kondigen als een stedelijk initiatief tracht team Jeugd een drempelverlagend aanbod te creëren voor iedere jongere uit Aalst.

4.1.6.2 Politiek bestuur en jeugd(werk): twee verschillende leefwerelden die samenkomen

Team Jeugd in Aalst is gehuisvest op de vierde verdieping van een overheidsgebouw. Je stapte er niet zomaar binnen zonder je te hebben aangemeld aan het onthaal. Er zijn plannen om in de nabije

toekomst te verhuizen omdat men begrijpt dat dit voor jongeren al een symbolische drempel is om team Jeugd te betrekken bij de vormgeving van hun vrijwillig engagement.

De kloof tussen het beleid en jongeren, die in heel wat gemeenten aanwezig is en waarbij het beleid of de stedelijke bureaucratie en jongeren elkaars taal onvoldoende begrijpen en soms ook gewoon andere belangen hebben, is Aalst ook niet vreemd. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de perceptie bij vrijwilligers en sommige jeugdambtenaren dat beleidsmakers, uit politieke hoek of de stadsadministratie, wel ‘hoge verwachtingen’ hebben van jongeren die ‘een vrijwillig engagement opnemen’. ‘Dat de jeugdraad bepaalde zaken opneemt wordt als vanzelfsprekend gezien, maar wanneer jongeren zelf een initiatief nemen, lijkt het soms moeilijk om hen vertrouwen te geven’, klinkt het bij een van hen.

Opnieuw blijkt **nabijheid** van belang te zijn in de rol die de jeugdambtenaar moet vervullen. Cruciaal is dat die optreedt als vangnet, ondersteuner en gids. ‘Erkenning geven aan het kunnen van de jongere’ en ‘mentaal nabij zijn’ vormen volgens haar de sleutel tot een goede ondersteuning.

Jeugdambtenaren vormen een brug tussen vrijwilligers en de stad. Tegelijk is het essentieel dat ze niet de regie overnemen van de jonge vrijwilligers zelf. Het is een zoektocht naar de balans tussen verantwoordelijkheid geven en begeleiden, op een manier waarop het voor jonge vrijwilligers een leertraject is en blijft.

Een derde opdracht die de jeugdambtenaar beklemtoont is het zoeken naar een manier om initiatieven van vrijwilligers of het vertalen van initiatieven van vrijwilligers ‘te doen inpassen in een afsprakennota die voor een hele legislatuur wordt vastgelegd’. In een context van een snelle generatiewissel in het jeugdwerk is dat een uitdaging omdat er na een paar jaar een volledig andere ploeg aan het stuur kan zitten dan de ploeg die aan zet was toen de afsprakennota werd opgesteld. Een jeugdambtenaar moet dus de continuïteit bewaken en ervoor zorgen dat ideeën van ‘nieuwe’ vrijwilligers passen in het kader van de afsprakennota die opgesteld is door net iets oudere vrijwilligers en die de basis vormt voor een werking in een beleidsperiode van 6 jaar.

4.1.6.3 De jeugdraad krijgt een ‘VONK’

Een aantal jaar terug wilde men de jeugdraad in Aalst hervormen om een bredere diversiteit aan jongeren te bereiken. De methode was het gedeeltelijk ‘**deformaliseren**’ van de jeugdraad en het wegwerken van drempels, om zo de mogelijkheden tot inspraak te verbreden en een nieuwe dynamiek te geven aan de jeugdraad.

Om dat doel te bereiken creëerde men naast de klassieke en relatief langlopende engagementen (vb. de functies van voorzitter, penningmeester en secretaris) meer ‘**tijdelijke profielen**’ voor jongeren die een korter engagement op zich wilden ‘nemen (d.i. de zogenaamde ‘freelancers’) en werd er meer geïnvesteerd in ‘netwerkmomenten’ voor jongeren.

Ook de communicatiestrategie werd herdacht. De slogan van jeugdraad VONK spreekt boekdelen: “*Socializen met Aalsterse jeugd voor een bienere stad*” (Biensoigné, 2017). Met dergelijke communicatie probeert men op een ludieke manier jongeren in Aalst te bereiken en mogelijk warm te maken voor een engagement bij jeugdraad VONK.

Het was een ambitieus streven, en de doelstelling in de praktijk omzetten vergt tijd. Er wordt ondertussen wel degelijk ingezet op ‘tijdelijke profielen’ en die worden ook in toenemende mate bereikt. Door werkgroepen te installeren die los van de reguliere werking van de jeugdraad opereren, kunnen deze ‘freelancers’ worden ingezet voor tijdelijke projecten.

‘Niet elke jongere heeft immers zin om ‘te vergaderen’, en VONK wilde via concrete acties ‘de boel opentrekken’. Op die manier wilde men jongeren aanspreken die misschien niet meteen staan te springen om beleidsadviezen te schrijven, maar wel goesting hebben om zich mee in te zetten voor het jaarlijks ‘ontbijt op de dag van de jeugdbewegingen’, om ‘Betong’⁵ te organiseren of om hun expertise te delen over hoe sociale media ingezet kunnen worden om de jeugdraad een bredere ‘exposure’ te geven.

“Heb je een idee – kom dan maar af – en is het gerealiseerd – dan vertrek weer, of blijf plakken. We hebben een nieuwe naam voor deze vrijwilligers: onze ‘freelancers’. Via zoekertjes, vacatures proberen we hen te bereiken. Bijvoorbeeld: ‘we zoeken drie jongeren die goesting hebben om mee te werken aan de dag van de jeugdbeweging’. Dat werkt!”

(vrijwilliger jeugdraad VONK, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Het streven naar een **breder samenstelling van de jeugdraad** is iets dat in vele gemeenten leeft, maar Aalst is de eerste praktijk die daar ook in slaagt: ze verlagen de drempels voor participatie en stimuleren spontaan initiatief door het voor jongeren mogelijk te maken een kortstondig en zeer concreet engagement op te nemen in organisaties of formele structuren.

Daarnaast slaagt VONK er ook in om breder te gaan dan ‘de jeugdverenigingen’. Ze kiezen er zeer duidelijk voor om niet enkel te focussen op zaken waar jeugdbewegingen mee zitten, maar kijken veel breder en werken zeer uitnodigend naar alle jongeren.

Door die aanpak slagen ze er (i) in om jongeren te betrekken die niet per definitie verbonden zijn aan een jeugdvereniging en (ii) thema’s op de beleidsagenda te brengen die het jeugdverenigingsleven overstijgen. Wanneer we echter kijken naar wie de kern vormt van VONK, degenen die langdurig engagement aangaan, blijkt dat het toch vooral om jongeren gaat die zich ook elders in het jeugdwerk (jeugdhuis of jeugdbeweging) inzetten. Ze benoemen hun engagement bij VONK als ‘hun tweede engagement’.

“Iedereen in VONK is een tweede vrijwilliger.”

(vrijwilliger jeugdraad VONK, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Contextgebonden maar zeer succesvol was de actie ‘Aalst vergeet de jeugd’. Die actie werd opgezet door ‘de jongeren’, naar aanleiding van de afschaffing van subsidies voor de jeugdverenigingen. Veel jongeren zijn op dat moment mee in beweging gekomen ‘tegen de besparingsplannen van het lokale beleid’. Het enthousiasme, de dynamiek en de aandacht van de media heeft ervoor gezorgd dat veel jongeren zich aangetrokken voelden tot VONK als adviesorgaan dat kan wegen op het lokale beleid.

“Aalst vergeet de jeugd was eigenlijk de kick-start die VONK nodig had.”

(vrijwilligers jeugdraad VONK, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Het effect van dit succes merk je nog steeds: de manier waarop VONK acties opzet en de media bereikt, heeft effectief impact op het beleid in Aalst. Een van de zaken waarop ze bijvoorbeeld heel trots zijn, is het project ‘ça va’. Aan de hand van een grootschalige bevraging bij de jongeren in Aalst bleek dat

⁵ Betong staat voor een eerste festivalervaring in eigen stad, met skatecompetitie en daarnaast festivalconcerten gericht op -16-jarigen.

veel jongeren kampen met mentale problemen. Met de resultaten kon VONK verder aan de slag, kregen ze draagvlak en zijn ze erin geslaagd een OverKop-huis te vestigen in Aalst.

4.1.6.4 Omgaan met regulitis: subsidieaanvragen, toestemmingen, deadlines respecteren...

Als we het over regulitis hebben, is het ook VONK die hier een impact op heeft. De vrijwilligers in VONK geven zelf aan dat veel jongeren hen vragen stellen die eigenlijk voor de jeugddienst bedoeld zijn. Ze fungeren vaak als brug tussen de jongeren of jeugdbewegingen en de jeugdambtenaren. Onder zaken die echt 'krom' lopen, zetten ze ook mee hun schouders, waarmee ze het verschil kunnen maken. De vereenvoudiging van het subsidiereglement is een concreet voorbeeld, maar ook het fuifbeleid.

“Bijvoorbeeld over het fuifbeleid: we beginnen heel breed: we spreken met alle uitbaters in Aalst, jeugthuizen, jongerencafé, organisatoren van fuiven en met jongere zelf via een algemene enquête. Op die manier proberen we te achterhalen waar het probleem juist zit. Samen met de jongeren gaan we dan een fuifbeleid uitschrijven. De jeugdambtenaar staat hier al mee op, allé, half en half. Ze kan advocaat van de duivel zijn, ze kan interne keuken meenemen (strategisch, diplomatisch) – maar puur inhoudelijk is de regie bij ons.”

(vrijwilliger jeugdraad VONK, verdiepende sessie met vrijwilligers)

Bij het vereenvoudigen van de werkingssubsidies voor het jeugdwerk werd de jeugdraad (VONK dus) ook actief betrokken. Daardoor voelen ze zich ook verantwoordelijk om er goed over te communiceren en kunnen ze de gemaakte keuzes ook uitleggen en beargumenteren. Om de jeugdbewegingen te ondersteunen bij het invullen van de subsidieaanvraag, organiseert VONK elk jaar een 'startdag voor het jeugdwerk'. Door die jaarlijks te organiseren ondervangen ze het probleem van de snelle wissels in jongerenengagement en kunnen ze telkens opnieuw keuzes onderbouwen of zaken die moeizaam lopen meenemen naar het beleid. Dat gegeven en die samenwerking creëren een breder draagvlak bij jongeren om bijvoorbeeld regulitis te gaan aanpakken (cf. meewerken aan het vereenvoudigen van de werkingssubsidies voor het jeugdwerk).

4.1.7 Casus 7: Refu Interim vzw

4.1.7.1 Context

In 2016 is Refu Interim bottom-up ontstaan vanuit de sociaal-culturele sector, meer bepaald uit het Gentse CirQ vzw. Sinds 2021 zijn ze een structureel erkende organisatie in het sociaal-cultureel volwassenenwerk (Refu Interim vzw, *Jaarverslag 2021*, z.d.). Refu Interim vzw tracht via leerervaringen en netwerkverbreding de sociale en professionele zelfredzaamheid van nieuwkomers te versterken, met vrijwilligerswerk als hefboom. Diversiteit wordt gezien als een opportuniteit die wordt vormgegeven 'door het creëren van ontmoetingen tussen zoveel mogelijk actoren'.

Ondertussen is Refu Interim actief in verschillende steden. Naast Gent – waar het allemaal begon – zijn er werkingen in Brugge, Oostende, Lokeren, Sint-Niklaas, Leuven, Harelbeke, Wervik, Menen, Kortrijk en Wevelgem (Refu Interim vzw, *Werking*, z.d.). Deze werkingen zijn vaak geënt op lokale organisaties of gegroeid via een samenwerkingsverband of op actieve vraag van het lokale bestuur (vb. meest recent in Lokeren en Leuven).

Onze casus is toegespitst op de werking rond de regio Kortrijk. Kortrijk is daarbij het knooppunt, maar er zijn officiële samenwerkingsverbanden met de lokale besturen van Menen, Wevelgem, Wervik en Harelbeke. In 2021 waren er in totaal 191 actieve vrijwilligers. In vergelijking met andere werkingen van Refu heeft deze werking een relatief groter aandeel van jongeren. Dat is volgens de coördinator

vrijwilligersorganisaties zijn misschien bekend, zoals het Rode Kruis, de CM enzovoort, maar daar blijft het vaak ook bij.

Kortom, wat voor velen vanzelfsprekend is, is het daarom nog niet voor nieuwkomers, die heel vaak ook gewoon nog niet vertrouwd zijn met het concept ‘vrijwilligerswerk’. Wat ze in hun land van herkomst aan vrijwilligerswerk deden, werd vaak gewoon op die manier niet benoemd. Wanneer een nieuwkomer dan voor het eerst in aanraking komt met vrijwilligerswerk hier in België, dan zijn de organisaties daar ook vaak niet op voorbereid en gaan ze uit van kennis bij de vrijwilliger die er gewoon nog niet is. Daardoor kan die het gevoel hebben aan zijn lot te zijn overgelaten, aldus de bevraagde vrijwilliger en professional in de context van Refu Interim.

“Je hebt zo een bepaalde standaard bij ons [nieuwkomers] van vrijwilligers. Meestal zijn dat andere mensen, blanken. En, ja, de [vrijwilligers]organisaties hebben eigenlijk een idee van, ja, de vrijwilliger zelf weet alles. Dus wij moeten niets vertellen. Er zijn echt heel weinig nieuwkomers die vrijwilligerswerk deden bij andere organisaties. Dus ja, ze [vrijwilligersorganisaties] zijn het gewoon om niet zoveel informatie uit te leggen, omdat, ja, het is iets dat iedereen weet. Snap je? Maar als nieuwkomer weet je dat niet.”

(vrijwilliger via Refu Interim, verdiepende sessie)

4.1.7.3 Refu Interim: vrijwilligers intens ondersteunen en de schakel zijn met vrijwilligersorganisaties

Bij Refu Interim gaan ze aan de slag met het idee dat het concept vrijwilligerswerk een specifiek culturele inkleuring heeft. De aanpak van Refu Interim is **drieledig**: (i) matchmaking tussen potentiële vrijwilligers en organisaties, (ii) sensibiliseren van organisaties over het omgaan met diversiteit en (iii) inzetten op opvolging en persoonlijke begeleiding tijdens het engagement.

Het verschil met de aanpak van klassieke vrijwilligersorganisaties is dan ook dat Refu Interim op maat van de nieuwkomer het begrip van vrijwillig engagement introduceert en kadert. Meer zelfs: Refu Interim maakt daarvoor uitgebreid de tijd via een **intakegesprek** met de vrijwilligers. Ook de wettelijke rechten en plichten, met inbegrip van regelgeving en administratie die bovenop het vrijwilligerswerk komen, worden uitvoerig besproken.

Tijdens het intakegesprek probeert men de vrijwilliger op persoonlijk vlak te leren kennen en wil men diens eerdere ervaringen, hobby’s, interesses in kaart brengen. Tijdens het intakegesprek probeert men de vrijwilliger op ‘persoonlijk’ vlak te leren kennen en wil men diens eerdere ervaringen, hobby’s, interesses in kaart brengen. Vervolgens zoekt men een match in het netwerk van vrijwilligersorganisaties waarover Refu Interim beschikt. Lukt dat niet, dan zoekt Refu Interim naar organisaties die mogelijk gebaat zouden zijn met een vrijwilligersprofiel met die bepaalde interesse, expertise of ervaring.

;

Kortom, Refu Interim tracht een **brugfunctie** op te nemen tussen nieuwkomers en vrijwilligersorganisaties. Dit gaat dus niet enkel over de vrijwilliger zijn of haar ‘draai’ te doen vinden in het vrijwilligerslandschap, maar ook het vrijwilligerslandschap te stimuleren om het vrijwilligerswerk toegankelijk te maken voor nieuwkomers. Men wil handvaten aanreiken om het beleid van deze organisaties diversiteitsgevoelig te maken.

Refu Interim zet niet alleen in op sensibilisering van organisaties en matchmaking, maar investeert sterk in de **ondersteuning en persoonlijke begeleiding** van nieuwkomers die een engagement willen aangaan. Waar zaken als een vrijwilligersovereenkomst en een vrijwilligersvergoeding bij veel

////////////////////////////////////

organisaties meer als een formaliteit worden benaderd tijdens een intakegesprek, gaat Refu Interim op maat van de vrijwilliger deze zaken mee opvolgen.

Wanneer een vrijwilliger niet over een bankrekening beschikt (in het kader van de uitbetaling van een vrijwilligersvergoeding), zoekt men daar een oplossing voor. Refu Interim legt bijvoorbeeld contact met de maatschappelijk werker van het OCMW die het dossier beheert van vrijwilligers die een leefloon ontvangen of zoekt mee naar oplossingen om ervoor te zorgen dat vrijwilligers op hun bestemming geraken om vrijwilligerswerk uit te voeren. Soms gaat dat over het voorschieten van treintickets. In het verleden werd het immers vaak als een drempel ervaren wanneer vrijwilligers 10 treinritten moeten voorschieten en pas na een maand hun onkostenvergoeding konden recupereren. Ook de administratie daarrond, het feit dat alles goed moet worden bijgehouden (treintickets aankopen, bewijs van aankoop treintickets bijhouden, onkosten oplijsten, enzovoort) zorgde soms voor problemen.

4.1.7.4 De link met het lokale beleid

Refu Interim vzw is nog een vrij jonge organisatie in volle expansie. Het aantal lokale werkingen stijgt jaar na jaar, evenals het aantal actieve vrijwilligers die via Refu Interim hun weg hebben gevonden in het vrijwilligerslandschap in Vlaanderen.

Elke succesvolle lancering van een nieuwe lokale werking gaat gepaard met een samenwerking tussen Refu Interim enerzijds en **lokale besturen** anderzijds. Zo stelden de steden Lokeren en Leuven recent nog de vraag aan Refu Interim om een samenwerkingsverband aan te gaan. In Brugge is Refu Interim bijvoorbeeld ingebed in de vrijwilligerscentrale van de stad.

Die samenwerkingsverbanden zijn voor organisaties als Refu Interim cruciaal omdat ze een opening creëren naar de vrijwilligersorganisaties uit de betrokken regio. Zo werd er recent nog een vrijwilligersbeurs georganiseerd door de stad Brugge die tevens specifiek gericht was op anderstaligen. Kortom, voor een organisatie als Refu Interim kunnen steden en gemeenten een **cruciale schakel** zijn om tot een optimale werking te komen op lokaal niveau.

4.1.7.5 Refu Interim als ‘goede praktijk’

Refu interim is een unieke casus omdat de organisatie (i) zich heeft ontwikkeld buiten het jeugd-vrijwilligerswerk, (ii) onafhankelijk is van lokale besturen en vrijwilligersorganisaties, (iii) samenwerkingsverbanden aangaat met beide die mogelijk tot een **win-win situatie** voor alle betrokken partijen leiden (steden en gemeenten, vrijwilligersorganisaties, en nieuwkomers). Het doel van Refu Interim is in feite om zichzelf als organisatie overbodig te maken, aldus de medewerker tijdens de verkennende sessie. Maar zolang er obstakels zijn voor nieuwkomers en voor organisaties waarvan het vrijwilligersbeleid geënt is op diversiteit, is er voor Refu Interim een rol te vervullen.

Opvallend is dat de organisatie een aantal rollen opneemt die sterk gelijklopen met de rollen die jeugdambtenaren opnemen als ze op een succesvolle manier vrijwilligers willen ondersteunen in hun engagement, bijvoorbeeld door regelgeving te vertalen en administratieve drempels te helpen verkleinen. Ze nemen een brugfunctie op, maar dan wel als externe. Ze proberen het beleid van vrijwilligersorganisaties te beïnvloeden en zoeken de nabijheid door vrijwilligers individueel op te volgen.

"Het zijn allemaal kleine en simpele dingen, maar dat maakt het juist zo veel."
(vrijwilliger jeugd Raadbestuur Puurs-Sint-Amands, verdiepende sessie)

4.2.1.3 Zich organiseren: communiceren, plannen, poetsen, budgetbeheer,....

Voor jongeren is regulitis echter meer dan regelgeving en de daarbij horende administratieve stappen die ondernomen moeten worden. Het gaat ook over **het dagelijks leven en zelforganisatie**. Als je alleen gaat wonen, moet je poetsen, koken, winkelen, je geld beheren, je belastingen betalen, je netwerk onderhouden enzovoort. Er zijn heel veel randactiviteiten die 'bij het zelfredzaam zijn' horen, en die jongeren eveneens onder het begrip 'regulitis' verstaan.

De zaken waar regulitis bij komt kijken, zijn veelal **eigen aan het 'samen organiseren'**. Denk maar aan het opstellen van een poetskalender of het opstellen van een aankooplijst voor je op kamp vertrekt, maar ook het bijhouden van het budget, het (vooraf) nadenken over (grote) uitgaven, het in orde zijn met brandveiligheid voor de jeugdlokalen enzovoort. Ook het plannen van activiteiten en evenementen hoort daarbij. Nog los van de aanvragen die je moet doen en de goedkeuringen die je moet krijgen, begint het zich organiseren ook met goed nadenken over wat er allemaal nodig is vooraleer een fuif 'er staat'.

Dat leren 'zich engageren en organiseren' wordt door sommigen ook als 'regulitis' gezien: alles wat 'erbij komt kijken': je wil leiding geven aan kinderen, maar voor je er kan staan op zondagnamiddag is er een minimum aan organisatie nodig: communicatie, locatie, spelvoorbereiding, verzekeringen enzovoort.

4.2.1.4 Zich verhouden tot de ander: de jongere als speler in het speelveld

Engagement neem je nooit alleen. Vanaf het moment dat je je engageert – al dan niet in een vereniging – word je een 'speler' in het veld en worden er andere zaken van je verwacht: in de meeste gemeentes moet je in ruil voor je basissubsidies actief deelnemen in de jeugd Raad. Maar ook voor ander engagement kijkt men naar de jeugdverenigingen: wie 'bevolkt' de jaarlijkse processie? Wie doet de toeg op de jaarlijkse feesten? Extra subsidies hangen heel regelmatig vast aan dat soort '**extra engagement**'.

Daarnaast worden jongeren – gezien de vele regels en spelers in het veld – ook verwacht deel te nemen aan informatieve vergaderingen waar alles uit de doeken gedaan wordt, zodat de kennis voorhanden is wanneer nodig. Wat verwacht de stad van ons? En de uitleendienst? En de bovenlokale koepelorganisatie? De politie? De brandweer? De bureaus?

Er zijn veel spelers in het veld, zowel op het lokale als bovenlokale niveau, en op een of andere manier zijn daar overal verwachtingen aan gekoppeld en hebben jongeren het gevoel zich te moeten verantwoorden voor alle keuzes die ze maken (of niet maken). Het participeren aan deze 'randactiviteiten' is – net zoals het vorige punt – voor een aantal jongeren niet zo evident en wordt ook geassocieerd met regulitis – zijnde 'de **verwachtingen** die er bovenop komen'.

"Ik denk dat dat ook wel een beetje de reden is bijvoorbeeld dat we dan ... Ik denk dat we misschien als jeugdbeweging ietsje meer avers zijn nog tegen een gemeente dan bijvoorbeeld een andere vereniging". Omdat bij ons, allé snap je, ge staat er al elke zondag. Ge moet dan nog eens de vrijdag- of de zaterdagavond vergaderen. Ge moet dan nog heel wat dingen opnemen om te praten met de ouders, om te communiceren met je leiding, en met de ouders, en met de leden. En om dan nog een keer zo ook alles van administratie in orde moet brengen met de gemeente, terwijl dat je het gevoel

////////////////////////////////////

subsidies en goedkeuringen. Alle zaken waar organisatie, vooraf plannen, overleggen en administratie bij komt kijken, is voor veel jongeren nieuw en kan als ‘drempels tot engagement’ gezien worden.

“Ik denk nog altijd dat het voor jonge mensen heel anders is als, ja ... Als ge zelf al kinderen hebt en vanalles moet regelen dan rol je daar volgens mij gemakkelijker in dan als ge als jongere van 16-17 jaar allerlei reglementen moet lezen en met alles rekening moet houden. Dus ja, ik denk die insteek is wel heel anders, maar we gaan er dan eigenlijk wel op dezelfde manier mee om. Dus dat is misschien wel iets waar we meer op kunnen inzetten.”

(jeugdambtenaar Diepenbeek, verkennende sessie)

4.2.3.1 Experimenteren en rebelleren

De jongere staat aan de voordeur van het (jong)volwassen zijn. **Experimenteren en rebelleren** zijn eigen aan het jong zijn, impulsiviteit boven doordacht plannen. Laat dat nu net de kenmerken zijn die tegengesteld zijn aan regulitis: als gevolg van doorgedreven regelgeving, nood aan vooraf plannen, criteria die gerespecteerd moeten worden enzovoort zijn de tijd en de goesting om effectief te ondernemen al verdwenen.

R1: “Bijvoorbeeld de uitleendienst hier is één en al ambtenarij, zo log...”

R2: “Jeugdbewegingen zijn vaak niet in orde met hun aanvraag.”

R1: “Ja... maar Je hebt dat gerief echt nodig – en dan is het daar niet. Veel miscommunicatie. Een jeugdbeweging heeft niet echt een alternatief – en dus is dat echt frustrerend. Ok dat we niet altijd in orde of op tijd zijn, maar ze werken ons alleen maar tegen. En de administratie... je moet een PDF downloaden, daarna de Excel invullen... maar de PDF komt niet overeen met de Excel ...”

R2: “Het jeugdhuis doet dat zelfs niet meer, we gaan gewoon naar een privébedrijf omdat het sneller en betrouwbaarder is.”

R1: “De stad compenseert de jeugdbewegingen nu om de drempel naar de uitleendienst te verlagen, maar dat werkt niet als er niets aan de samenwerking tussen de dienst en de jongeren verandert.”

(vrijwilligers jeugdraad VONK, verdiepende sessie met vrijwilligers)

“En die deadlines... je moet zes weken op voorhand iets aanvragen voor een event waar je twee weken op voorhand pas deftig over nadenkt.”

(vrijwilliger jeugdwerkoverleg Diepenbeek, verdiepende sessie)

Regulitis werkt dus per definitie als **drempel voor engagement** bij jongeren. De ambitie tot engagement impliceert zelden de regulitis die hierbij komt kijken. De politieke leefwereld is voor de meeste jongeren een zeer ver-van-mijn-bedshow. Het is een leefwereld waar ze liever niet mee geassocieerd worden, tenzij ze ertegenin kunnen gaan. Zoals we in Aalst zagen, is het net die rebellie in kader van ‘Aalst vergeet de jeugd’ dat veel jongeren net wel aangetrokken werden zich te engageren ‘tegen het beleid’ en daardoor net ‘in het beleid’ gerold zijn.

“We moesten daar inzitten om onze subsidies te krijgen. Ik herinner me dat de burgemeester kwam praten, blabla. Dus ik was echt niet geïnteresseerd. Het is maar door de acties naar aanleiding van ‘Aalst vergeet de jeugd’ en het succes hiervan – we kwamen zelfs op het VRTnieuws – dat ik geïnteresseerd raakte in VONK.”

(vrijwilliger jeugdraad VONK, verdiepende sessie)

//

4.2.3.2 Engagement binnen en buiten het verenigingsleven

Veel jongeren engageren zich in een bestaande vereniging, zoals de jeugdbeweging, het jeugdhuis of de speelpleinwerking. Binnen deze setting krijgen jongeren de kans om te groeien in bovenstaande invullingen van regulitis. Taken worden verdeeld, waarbij de 'complexere' taken veelal opgenomen worden door de meer ervaren leiding. Daarnaast worden de meeste verenigingen – althans in onze casussen – **zeer goed omringd** door volwassen oud-leiding en koepelorganisaties. In de verdiepende sessies geven vrijwilligers ook meermaals aan dat die begeleiding een voorwaarde is om tot engagement te komen.

“Zonder de volwassen begeleiding en de jeugdambtenaar? Nee, dan zou ik het op voorhand al opgeven.”

(Vrijwilliger jeugdtraadbestuur Puurs-St-Amands, verdiepende sessie)

Wat wel zeer eigen is aan het jeugdverenigingsleven – en waar menig beleid en jeugdverenigingen mee worstelen – is dat van een **gebrek aan continuïteit**: aangezien engagement in de jeugdverenigingen per definitie redelijk kort in de tijd is, is het moeilijk om kennis te waarborgen. Expertise gaat sneller verloren. Herhalen, communiceren en faciliteren blijven hier de constante factoren om de drempel zo laag mogelijk te houden.

“Ik vind dat echt, die subsidies aanvragen – ik vond dat echt verschrikkelijk – je moet dat invullen o.b.v. vorig werkjaar, waar je eigenlijk helemaal niet van op de hoogte bent...”

(vrijwilliger jeugdwerkoverleg Diepenbeek, verdiepende sessie)

Voor jongeren die zich willen engageren buiten een bestaande vereniging, zijn de drempels nog stukken hoger, net omdat ze niet kunnen rekenen op de expertise en ervaring binnen de vereniging. Ook ontbreekt in menig gemeente de aandacht voor dit soort engagement. Veel lokale besturen hebben weinig tot geen aandacht voor engagement van jongeren buiten het verenigingsleven. In de grotere steden in ons onderzoek - Gent, Aalst en Kortrijk – zien we wel initiatieven van het lokale bestuur om jongeren te stimuleren en te ondersteunen in vrijwillig engagement.

De drempel blijft echter heel hoog: de jongere moet eerst en vooral zijn of haar weg vinden in het landschap van het jeugdwerk, moet voldoende ambitie hebben om zijn of haar idee werkelijk tot uitvoering te brengen, en daarbovenop blijft de regulitis een complex gegeven. Op het moment dat de jongere zijn of haar engagement wil 'professionaliseren' en er bijvoorbeeld subsidies voor krijgt, is de vrijblijvendheid weg en rollen ze zonder het te willen of meteen door te hebben in een systeem waar meer verwacht wordt dan waar ze initieel voor tekenden (cf. wat is regulitis – zich verhouden tot de ander). Jongeren die vrezen daardoor eigenaarschap te verliezen, zullen minder geneigd zijn in het 'georganiseerde systeem' te stappen.

“Ik heb dat [het idee van een projectsubsidie] dan voorgelegd aan mijn twee vriendinnen [die zouden meestappen in het projectidee om samen een kortfilm te maken]. Die waren niet meteen [lacht kort] overtuigd. Ze zouden het te groot vinden worden of zo. En dan teveel verplichtingen of zo eraan. Euh, terwijl als we het gewoon op onszelf doen, easy, dan is dat allemaal geen probleem met andere mensen. [...] Ze waren bang dat ze aan teveel zouden vast zitten of zo en dat het niet meer ons project zou blijven.”

(vrijwilliger Alles Kan, verdiepende sessie)

Door de brede invulling die jongeren aan het fenomeen geven, is het duidelijk dat regels en administratieve procedures van het beleid in het algemeen en van de lokale besturen slechts een van de vele bronnen van ervaren regulitis zijn.

Jongeren beseffen ook wel dat sommige vormen van regelgeving (vb. in orde brengen van verzekeringspapieren), hoewel soms tijdrovend en frustrerend, best wel belangrijk zijn. Bovendien beseffen ze dat alle sectoren aan regelgeving onderworpen zijn en niet enkel de jeugdsector. Wat de jeugdsector wel typeert (in vergelijking met andere sectoren) is het relatieve gebrek aan administratieve competenties bij de vrijwilligers.

Dat laatste kan worden geïllustreerd aan de hand van het evaluatieonderzoek over het decreet Kadervorming (Vermeersch et al., 2018). Administratieve gegevens verwerken was een van de competentieclusters die jongeren moesten verwerven om het attest van hoofdanimator en instructeur te verwerven. In het kader van dit onderzoek werden de deelnemers van deze vormingstrajecten gevraagd in te schatten hoe goed ze waren in de verschillende competentieclusters. 16.7% van de hoofdanimatoren kon zichzelf geen beeld vormen van hoe goed ze waren op het vlak van administratieve vaardigheden, wat het hoogste percentage was van alle clusters.

Van de jongeren die wel een beeld hadden over hun vaardigheden was de gemiddelde score 2.9/5, de laagste score van alle clusters (ter vergelijking: 'communiceren met verschillende partners' scoorde 3.9/5, evenals het begeleiden van animatoren'). Bij de deelnemers van het traject instructeur waren de cijfers gelijkaardig. Oudere jongeren gaven aan iets beter te zijn in het beheren van administratieve gegevens.

Opvallend is dat ze een sterkere groei lieten optekenen in deze competentiecluster dan in de andere competentieclusters nadat ze het traject van hoofdanimator en/of instructeur hadden doorlopen, en daarin ook begeleid werden.

Jongeren hebben vaak weinig ervaring met het zoeken van hun weg in de regelgeving en jongeren die er ervaring mee opbouwen doorheen hun engagement, verlaten – door de snelle doorstroming – vaak snel de organisaties, waardoor er geen 'administratief kapitaal' wordt opgebouwd. Daaruit volgt dat vooral het 'sociaal kapitaal' van de jongere – de mate waarin jongeren een beroep kunnen doen op een netwerk zowel binnen maar vooral ook buiten het verenigingsleven – mee bepaalt of de drempels die regulitis genereren, al dan niet overstegen kunnen worden.

“Voor mij was het logisch om na een paar jaar hoofdleidster te worden. Het zit in de familie... Ik krijg van alle kanten hulp, onder andere van mijn mama.”
(vrijwilliger jeugdwerkoverleg Diepenbeek, verdiepende sessie)

“Gedurende het hele contract was het zo dat ik al die dingen op mij nam. Bij de meiden zou dit niet goedkomen want ik ben matuurder, mijn vrienden zijn ouder, ik had het idee dat ik er meer realistisch naar kon kijken dan zij. Ik had al ervaring met acteren, ik wilde de andere kant leren kennen – ik wilde dit echt. Zij wilden gewoon acteren.”
(vrijwilliger Alles Kan, verdiepende sessie)

Het is logisch dat meer kwetsbare jongeren minder een beroep zullen kunnen doen op netwerken waarin de nodige administratieve competenties wel aanwezig zijn. In die zin vergroten complexe administratieve procedures de kloof tussen groepen jongeren.

4.2.4 Aanpak van regulitis op lokaal niveau – wat werkt?

Regulitis en de unieke positie van de jongeren: allemaal goed, maar wat kan het lokale beleid hier nu aan veranderen?

Opvallend doorheen heel het onderzoek was dat regulitis an sich niet echt in vraag werd gesteld. Ook al hoorden we in elk gesprek verhalen over logge administratie, diensten die weinig begripvol zijn naar jongeren toe en de complexiteit of absurditeit van sommige regels, de boodschap bleef al bij al toch: ‘het hoort er nu eenmaal bij’. Voorts werd ‘niet voor iedereen weggelegd’ ook gezien als een vaststaand gegeven: niet elke jongere moet hetzelfde engagement kunnen opnemen. Maar wat kan het lokale beleid dan wel doen? Wat voelen de jongeren aan als ‘helpend’?

Bataljong omschrijft de job van de **jeugdambtenaar** als volgt: *‘Ambtenaren bereiden het beleid voor, voeren het uit en volgen het op. Ambtenaren bouwen een netwerk op tussen diensten, burgers en andere belanghebbenden binnen hun beleidsdomein. Ze zijn de voelsprietten waarmee het lokaal bestuur speurt naar noden en behoeften bij de doelgroep(en), doen op basis daarvan voorstellen voor het beleid en gaan partnerschappen aan voor de realisatie van dat beleid’* (Verlinde, z.d.).

De job van jeugdambtenaar is te vatten onder zes rollen, met name die van beleidsadviseur, manager, bruggenbouwer, facilitator, visionair en administrator (Fobé e.a., 2021). In de rol van **beleidsadviseur** maken jeugdambtenaren mee het beleid. Ze vormen het centrale aanspreekpunt in hun gemeente voor de jeugd en jeugdbeleid en dragen inhoudelijk bij tot de beleidskeuzes in hun domein. In hun rol als **manager** staan ze in voor het beheer van financiën voor jeugd (denk aan de subsidies) of treden ze op als teamleider en strateeg in het jeugdbeleid. Als **bruggenbouwers** verbinden ze (gemeentelijke) diensten en mensen en treden ze op als belangenbehartigers van een ‘jeugdreflex’. Als vierde nemen ze de rol van **facilitator** op, waar ze initiatieven opzetten voor interactie en dialoog met kinderen, jongeren en hun verenigingen. In hun rol van **visionair** zetten jeugdambtenaren zich in om innovatieve ideeën en concepten ingang te doen vinden in het jeugdbeleid. De rol van **administrator** duidt dat jeugdambtenaren de output en het aanbod in het jeugdbeleid beheren.

4.2.4.1 Nabijheid

Wanneer we – vanuit de goede praktijken – nadenken over wat nu echt ‘helpt’ om regulitis te bestrijden of faciliteren voor jongeren, staat de **nabijheid van de jeugdambtenaar** overal centraal. Deze nabijheid vertaalt zich allereerst in ‘weten welk gezicht, welke stem, welk adres en welk telefoonnummer bij de naam hoort’. Het jeugdhuisonderzoek (De Pauw e.a., 2014) toonde reeds aan dat jeugdverenigingen die een goede samenwerking met het lokale bestuur hebben, minder last ondervinden van regulitis. Wanneer een jeugddienst, jeugdambtenaar of ambtenaar toegankelijk is voor de verenigingen of jongeren en hen actief ondersteunt in het invullen van formulieren, hen actief wijst op deadlines en mee deuren opent naar andere diensten, hebben jongeren het gevoel er niet alleen voor te staan.

Zowel de jeugdambtenaren als de jongeren geven aan dat **‘elkaar kennen’** het begin is van wederzijds respect, vertrouwen en openheid tot samenwerking. Doorheen de casussen werd deze nabijheid gerealiseerd op verschillende manieren, allemaal om de toegankelijkheid van de jeugdambtenaar voor de jongeren te verhogen.

In kleinere gemeentes werd hoofdzakelijk ingezet op een goed contact tussen de jeugdambtenaar en de jeugdverenigingen. De formele structuren (jeugdraad, jeugdverenigingsoverleg) zijn één zaak, het installeren van voldoende informele ontmoetingskanalen bleek minstens even belangrijk. De jongeren

//

In **Kortrijk** helpt het dat Tranzit vzw én de jeugddienst én een jeugdcentrum is. Waar jongeren komen skaten, is de jeugdambtenaar aanwezig. Hij ziet en hoort veel, staat dicht bij de jongeren en hun leefwereld en kan heel kort op de bal spelen.

In **Oostkamp** voelen de jongeren de ondersteuning, begrip en nabijheid vooral in de ervaringsdeskundige professional. Niet alleen weten wat er leeft, maar ook voelen wat er leeft door er zelf deel van uit te maken, helpt hen om die brug naar de jongeren te maken.

In **Gent** zet de jeugdambtenaar van 'Alles Kan' erg in op 'ondersteuning op maat'. Doordat men vooral werkt met jongeren die alleen of met een paar anderen een eigen initiatief aan het uitwerken zijn, weet de jeugdambtenaar snel wie welke mate van ondersteuning nodig heeft.

In zowel **Puurs-Sint-Amands, Diepenbeek als Oostkamp** voelen de jongeren zich heel erg ondersteund door de ambtenaren die zelf 'aanklampend' werken: degenen die hen helpen 'deadlines' te halen, 'afspraken in herinnering te brengen', maar ook die mee op zoek gaan naar oplossingen als ze tegen iets botsen (bijvoorbeeld wanneer ze twee maanden op voorhand te horen krijgen dat er geen tenten meer beschikbaar zijn om op kamp te gaan).

In **Aalst** werd de nabijheid zeker en vast ook gevoeld door de jongeren. VONK geeft aan een heel goede samenwerking te hebben met de jeugdambtenaren. Ze werken versterkend: VONK – die 'de jeugd' vertegenwoordigt – staat nog wat dichter bij de jeugd en voelt zich vaak de brug tussen de jeugddienst en de jongeren. Ze werken drempelverlagend voor jongeren die niet zo snel naar de jeugddienst zullen stappen met een vraag.

Refu Interim is een casus apart. Wat zij doen, is eigenlijk de rol van de jeugdambtenaar opnemen voor een specifieke doelgroep, met name de (jeugdige) nieuwkomers. Ze zijn uiterst nabij omdat ze drempels wegwerken die tussen de nieuwkomers en het vrijwilligerswerk staat en zelfs daarbuiten. Die drempels zijn divers van aard, maar regulitis maakt daar een essentieel deel van uit, temeer omdat deze vrijwilligers met specifieke vormen van regulitis worden geconfronteerd. Net daar staan vrijwilligersorganisaties of andere actoren te weinig bij stil, omdat ze zo vanzelfsprekend lijken (cf. het concept vrijwilligerswerk of vrijwilligersvergoeding als een gekend begrip). Daarnaast zijn dat vormen van regulitis waarmee de gemiddelde jonge vrijwilliger in het jeugdwerkveld niet in aanraking komt.

4.2.4.2 Verbinding van verschillende leefwerelden

Zoals al besproken verschilt de leefwereld van jongeren erg van die van het beleid en de (lokale) politiek. De rollen van 'jeugdadviseur' en 'bruggenbouwer' proberen de leefwereld van de jongere een plek te geven op die **politieke agenda** en de beleidskeuzes die gemaakt worden. Doorheen dit onderzoek blijkt dat thema ook heel erg te spelen wanneer we het hebben over jongeren en regulitis. In de casussen hoorden we heel wat **wederzijdse frustraties**: de technische dienst die verwachtingen heeft ten aanzien van vrijwilligers in jeugdwerkorganisaties en vrijwilligers die er simpelweg niet in slagen om aan die verwachtingen te voldoen (en ook het nut daar niet altijd van inzien). Bijvoorbeeld de uitleendienst die verwacht dat de jongere zich vlotjes een weg baant door het aanvraagformulier en het minstens zes weken voor het evenement indient, terwijl jongeren een andere agenda hebben en daar twee weken voor het evenement werk van maken. Of een schepen van Jeugd die zich niet laat zien op een vergadering met jongeren, waardoor ze het gevoel hebben gezien noch gehoord te worden.

De jeugdambtenaar kan op zijn eentje niet zorgen dat er een draagvlak is en dat beide partijen volledig ingespeeld zijn op mekaar. Wat hij of zij wel kan doen – en wat als positief wordt ervaren – is (i) het creëren van een forum waarop beide werelden elkaar wel ontmoeten en (ii) het opzetten van een participatief traject, waardoor jongeren eigenaarschap ervaren bij het opstellen van regels en documenten en ze er dan ook zelf de zin van inzien; (iii) het blijvend informeren over de zaken die ‘hier en nu’ nodig zijn om tot engagement te komen en de signalen van de jongeren blijvend mee te nemen naar die politieke agenda.

4.2.4.3 Regulitis binnen en buiten het domein van het lokale jeugd beleid

Er zit een verschil op regelgeving die de bevoegdheid is van het lokale jeugd beleid en de regulitis waar jongeren mee geconfronteerd worden, maar waar het lokale jeugd beleid weinig tot geen mandaat toe heeft. Om de regulitisdrempel te minimaliseren, kunnen jeugdambtenaren (maar ook andere jeugdwerkers) een belangrijke rol spelen en kunnen ze op beide vlakken een verschil maken.

4.2.4.3.1 Regulitis binnen het domein van het lokale jeugd beleid

Het meest voor de hand liggende thema is dat van het **subsidiedossier**. Om als jeugdvereniging of als individuele jongere iets te ondernemen, is er geld nodig. Steden en gemeentes hebben daar een subsidiedossier voor. Erkende jeugdverenigingen hebben recht op een jaarlijkse subsidie, in een aantal steden en gemeentes kunnen jongeren een subsidie aanvragen om eigen ideeën uit te werken (bv. ‘Alles Kan’ in Gent).

Uit de casussen leren we een aantal zaken die helpend zijn. Ten eerste zien we dat onze casussen de logica omdraaien: eerder dan het ‘controleren’ voorop te zetten, werkten ze een subsidiedossier uit dat uitgaat van **vertrouwen**. Zo werd er in sommige gemeentes een erg vereenvoudigde versie van de basissubsidie uitgewerkt, waar elke erkende jeugdvereniging bijna automatisch recht op heeft, en werd er daarnaast een puntensysteem uitgewerkt waar de jeugdverenigingen zelf kunnen beslissen of ze deze extra middelen – waar extra engagement tegenover staat – willen ‘verdienen’. In Oostkamp hebben ze het niet langer over een subsidiereglement maar over het toekennen van werkingsmiddelen op basis van een ‘engagementsverklaring’.

Ook blijft het vereenvoudigen, digitaliseren en automatiseren van de aanvragen een werkpunt waar jeugddiensten op inzetten. Taalgebruik aanpassen, zoeken welke zaken gedigitaliseerd kunnen worden, zodat de jongere niet elk jaar opnieuw het hele dossier van nul moeten invullen, nadenken over hoe kosten kunnen worden ingediend enzovoort. Er was wel een verschil zichtbaar tussen gemeentes die top-down werken en gemeentes die jongeren proberen mee te nemen in deze vereenvoudigingsoefening: waar jongeren mee betrokken werden bij deze oefening, is het draagvlak en begrip voor de zaken die nog steeds moeten, een stuk groter.

4.2.4.3.2 Regulitis buiten het domein van het lokale jeugd beleid

Niet alleen jaarlijkse subsidies vormen een bron van regulitisfrustraties, er zijn nog tal van andere zaken waarop jongeren botsen als ze engagement opnemen. Denk aan het organiseren van events, het uitlenen van materiaal, het in orde zijn met verzekeringen en afspraken allerhande enzovoort. Wanneer het hier stroef loopt, heeft de jeugdambtenaar minder mandaat om iets te veranderen. Vaak hebben ze dezelfde frustraties als de jongeren zelf. Wat hier helpt is het ‘ nabij ’ zijn, zoals hierboven geschreven: luisteren, erkennen, maar ook informeren, faciliteren en blijven signaleren. De jongeren geven aan dat het ‘helpt wanneer de jeugdambtenaar even mee tussenkomt’.

5 ALGEMENE CONCLUSIE

Het doel van dit onderzoek was enerzijds zicht te krijgen op de ervaringen met regulitis van jongeren die een vrijwillig engagement op zich nemen en anderzijds ook te gaan kijken welke initiatieven er op lokaal niveau al aanwezig zijn die deze vormen van regulitis trachten (succesvol) aan te pakken. Daarbij werd nagegaan wat er uit lokale goede praktijken kan geleerd worden, om op die manier lokale besturen te helpen een kader creëren dat de creativiteit van jonge vrijwilligers wel ondersteunt en versterkt, maar niet verstikt. Daarbij hielden we voor ogen dat regels en administratieve procedures inherent zijn aan onze rechtsstaat en onze manier van samenleven.

5.1 REGULITIS: VAN ADMINISTRATIEVE LAST TOT HET ONTBREKEN VAN VERBINDING

De toenemende complexiteit van de samenleving is, kort samengevat, een belangrijke motor van de toename aan wetten, regels en administratieve procedures, in alle domeinen van de samenleving, inclusief het jeugdwerk. Hoewel jongeren wel begrijpen dat er regels nodig zijn, worden die vaak ervaren als een domper op de feestvreugde: weinig jongeren stappen het jeugdwerk in om zich bezig te kunnen houden met het invullen van subsidiedossiers, het aanvragen van toestemming om een activiteit te mogen organiseren of het invullen van verzekeringspapieren.

In die context is het belangrijk te onthouden dat het begrip ‘regulitis’ in wezen verwijst naar het ‘**gevoel**’ dat kan leven bij de burger dat door het opleggen van regels en administratieve procedures, zijn of haar administratieve draagkracht wordt overschreden of dat hij of zij door die regels in zijn of haar creativiteit wordt geremd’. Dat gevoel zegt niets over ‘de objectieve situatie’: kan men immers objectief vaststellen wanneer er een teveel is aan regels en procedures? Daarnaast varieert het gevoel van ‘regulitis’ van context tot context en van individu tot individu. Daarom is het belangrijk om na te gaan hoe jongeren zelf invulling geven aan het fenomeen.

Zowel vrijwilligers als jeugdambtenaren geven, zo blijkt uit de bevragingen, een heel **brede invulling** aan het begrip ‘regulitis’. In enge betekenis gaat het over regelgeving, subsidies aanvragen, goedkeuringen aanvragen in het kader van een evenement, enzovoort. Die vormen van regulitis zijn vaak gelinkt aan contacten met (lokale) overheidsdiensten. Maar daarnaast gaat regulitis ook over andere zaken, zoals zaken die eigen zijn aan de interne organisatie (bv. poetsschema opstellen, inkomende e-mails beheren...), of zaken die te maken hebben met verwachtingen van ouders (bv. formulieren die ingevuld moeten worden in opdracht van mutualiteiten). Nog breder gesteld gaat regulitis over verbinding of het ontbreken van verbinding. Cruciaal daarin is dat jeugdwerk en lokale overheid dicht bij elkaar staan. Verwachtingen zijn er langs beide kanten. De boodschap dat het van ‘beide kanten moet komen’, was een boutade die tijdens verschillende sessies met vrijwilligers werd geopperd. Dus men durfde af en toe de hand in eigen boezem te steken, maar dat geldt dus ook voor de kant van de steden en gemeenten. Jongeren moeten ‘au sérieux’ worden genomen, het gevoel hebben inspraak te hebben, en daar heeft het lokale bestuur een grote verantwoordelijkheid. Tenslotte gaat regulitis ook duidelijk over emoties. Het dwingende karakter, het feit dat het als nutteloos, lastig, complex of saai wordt ervaren, zijn adjectieven die onlosmakelijk worden verbonden met regulitis.

5.2 HET BELANG VAN CONTINUÏTEIT GARANDEREN EN HET LEERTRAJECT CENTRAAL TE STELLEN

Uiteindelijk werd ook duidelijk dat regulitis en jongeren een bijzondere combinatie inhoudt. Het doelgroepspecifieke karakter van het jeugdwerk maakt het er niet eenvoudiger op om regulitis de baas te kunnen. Er is nu eenmaal een sneller verloop in het vrijwillige engagement van jongeren in het jeugdwerk. Daarom is het van belang dat de **continuïteit** wordt gegarandeerd, zodat ervaring en expertise om bijvoorbeeld aan de slag te gaan met subsidieaanvragen en ander papierwerk niet verloren gaan. Enerzijds is het belangrijk dat jeugdorganisaties zelf deze continuïteit bewaken, maar hier is evengoed een taak weggelegd voor de lokale jeugdambtenaar. Sommige zaken zoals een afsprakennota tussen een lokaal bestuur en een jeugdraad gelden voor een langere periode – een legislatuur op lokaal niveau gaat immers over een periode van zes jaar – kortom, zo goed als een generatiewissel van een vrijwilligersploeg.

Sectorspecifiek kadert het probleem van regulitis in de jeugdsector in het feit dat jonge vrijwilligers impliciet een **leertraject** volgen in het dragen van ‘verantwoordelijkheid’ voor henzelf, voor anderen die aan hen zijn toevertrouwd, hun organisatie, hun eigen project, enzovoort. Dat gaat van op tijd in orde te zijn met de verzekering, het aanvragen van vergunningen tot en met het zorg dragen voor anderen over wie ze verantwoordelijkheid krijgen. Dergelijke zaken lopen her en der in de samenleving fout. De vraag is of het jeugdwerk een plaats kan en mag zijn waar jongeren leerkansen krijgen, die de mogelijkheid niet uitsluiten dat het af en toe fout zal lopen.

De **centrale vraag** is dus: wat mag je van jonge vrijwilligers verwachten en hoe tred je op als ze niet aan die verwachtingen voldoen?

De resultaten van onze analyses kunnen hier natuurlijk nooit een sluitend antwoord over geven. Ze geven een aantal concrete handvaten aan (zie hoofdstuk ‘Aanpak van regulitis op lokaal niveau – wat werkt?’), maar wijzen ook op een aantal bredere maatschappelijke debatten over de positie van jongeren in onze samenleving: de verwachtingen en verantwoordelijkheden van jongeren en de verwachtingen en verantwoordelijkheden van de samenleving naar jongeren toe.

Men zou bijvoorbeeld de verwachtingen naar jongeren toe kunnen aanpassen, bijvoorbeeld via het formuleren van een afzonderlijk en vereenvoudigd subsidiereglement. Dat is op zich wellicht geen slecht idee, maar zoals het voorbeeld van het Gentse ‘Alles Kan’ suggereert, is het maar een deel van de oplossing. Een vorm van **begeleiding of aanwezigheid** op informele momenten kan jonge vrijwilligers de informatie geven die ze nodig hebben om een subsidieaanvraag tijdig en correct in te vullen.

Jongeren leren in het jeugdwerk vaak veel op een informele manier. Men zou kunnen argumenteren dat het leren omgaan met de administratieve taken en het leren navigeren onder de bestaande regelgeving rond het organiseren van activiteiten en het opzetten van initiatieven, jongeren sterker maakt in hun vrijwillig engagement en hen wapent in een samenleving waar je op geen enkel domein kan ontsnappen aan regels en administratieve procedures.

Dat dit tot op zekere hoogte correct is en een verdedigbaar standpunt is, wordt aangetoond door het evaluatieonderzoek kadervorming (Vermeersch et al., 2018). Hoewel jongeren bij aanvang van een

vormingstraject hoofdanimator of instructeur, zichzelf het laagst inschatten op de competentiecluster ‘beheren van administratieve gegevens’ ten opzichte van alle te verwerven competentieclusters, laten ze op deze cluster ook de relatief sterkste groei optekenen na het traject. Als ze worden opgevolgd in een (informeel) **leertraject**, zetten ze stappen vooruit die hen ook als persoon en in andere contexten sterker maakt. Begeleiding in en buiten de reguliere kadervormingstrajecten is en blijft dus een cruciale schakel. Slechts een klein deel van alle vrijwilligers neemt deel aan dergelijke leertrajecten en het kadervormingsonderzoek toont aan dat die deelnemers op heel wat vlakken atypisch zijn voor Vlaamse jongeren in het algemeen of voor doorsneejongeren die een vorm van vrijwillig engagement opnemen in het brede jeugdwerk.

5.3 NABIJHEID EN VERTROUWEN ALS SLEUTELBEGRIPPEN

Als we ook jongeren die geen deel uitmaken van het klassieke jeugdwerk, kansen willen geven om hun creatieve ideeën vorm te geven, dan is een **nabije jeugdambtenaar** die op een informele manier vrijwilligers coacht in hun leerproces om met de soms onvermijdelijke, administratieve verplichtingen om te gaan, vaak de sleutel tot het verzachten van regulitis, zo blijkt uit dit onderzoek. Op die manier kan een van de drempels die tot een ongelijke toegang en spreiding van middelen in het jeugdwerk leidt, gedeeltelijk worden weggewerkt. In Aalst verlagen ze de stap tot vrijwillig engagement door het inzetten van ‘freelancers’, op wie vooral een beroep wordt gedaan bij tijdelijke projecten, zoals ‘helpen op een event’ of optreden als ‘social media expert’. Bijgevolg kunnen die jongeren dus ver weg blijven van subsidieaanvragen of andere administratieve drempels.

Ten tweede zou men kunnen beslissen de verwachtingen niet aan te passen en de regels ‘streng, duidelijk en rechtvaardig’ te maken via een officieel reglement. Denk bijvoorbeeld aan de vier Waalse gemeenten die reageren op ‘onverantwoord gedrag van jongeren op kamp’, en daarom een verbod op alcohol instellen voor jeugdkampen. Een dergelijke oplossing vertrekt sowieso vanuit een gevoel van wantrouwen. Een wantrouwige overheid dreigt zoveel risico’s – hoe klein ook – te moeten reguleren en controleren dat ze bij gebrek aan slagkracht haar geloofwaardigheid verliest. Verschillende casussen uit dit verkennende onderzoek tonen aan dat **dialoog** en een jeugdambtenaar die bruggen bouwt tussen beleid en jongeren, cruciaal zijn om tot afspraken te komen.

Vertrouwen is een van de belangrijkste pijlers waarop het jeugdwerk zou moeten gebaseerd zijn: wederzijds vertrouwen tussen kinderen, jongeren en begeleiders en ouders, vertrouwen tussen jeugdwerkorganisaties onderling, tussen overheden en jeugdwerkorganisaties. Heel wat stakeholders in het jeugdwerk pleiten ervoor om dat wederzijdse vertrouwen te bewaken en te versterken, onder meer door **transparantie** in de communicatie en de dialoog tussen overheid en vrijwilligers in jeugdwerkorganisaties. Dat is niet zomaar een losse flodder, want onderzoek toont aan dat jeugdwerkorganisaties die een goede band hebben met hun stad of gemeente minder last hebben van het gevoel van regulitis (De Pauw, e.a., 2014).

Vertrouwen is geen blanco cheque en vereist **wederkerigheid** in de bereidheid om transparant te zijn en in dialoog te gaan. Vrijwilligers en jeugdambtenaren beseffen, zo bleek tijdens de verschillende sessies, dat vertrouwen soms niet volstaat en dat er concrete regels en procedures nodig zijn die ook voor hen een houvast kunnen bieden, zonder dat ze aanvoelen als een dwangbuis. Belangrijk is dat afspraken (al dan niet in dwingende regels gegoten), die ontstaan uit dialoog tussen beleidsmakers en betrokkenen, vaak leiden tot een veel grotere gedragenheid en duurzaamheid en tot betere langetermijnrelaties, wat bovendien tot een groter begrip leidt voor het feit dat jonge vrijwilligers ook fouten maken. Dat sluit aan bij een van de belangrijkste conclusies uit het rapport van de Verenigde

Verenigingen, waarbij gesteld wordt dat vertrouwen als basis dient voor een duurzame relatie tussen overheid en (jeugd)verenigingen (Vertrouwen boven verantwoording, 2015).

Beleidsmakers zouden met andere woorden **erkenning** kunnen geven aan het engagement van jonge vrijwilligers als ze de reflex zouden hebben om bij het vaststellen van een probleem in dialoog te gaan met de betrokkenen, om op die manier maximaal kansen te geven aan 'vertrouwen'. En wanneer vertrouwen onvoldoende blijkt, opnieuw in dialoog te gaan om te komen tot een 'gedragen systeem van regels, administratie en controle'. Samenvattend, als de discussie gaat over 'controle is goed, vertrouwen is beter' versus 'vertrouwen is goed, controle is beter', dan is de eerste optie vaak ook de meest duurzame.

6 AANBEVELINGEN

Op basis van de resultaten en conclusies uit de case studies stellen we hieronder een lijst van aanbevelingen voor. Daarbij maken we een onderscheid tussen aanbevelingen voor het beleid en voor de praktijk. Gezien de focus van het regulitisproject zijn de beleidsaanbevelingen hoofdzakelijk gericht naar het lokale beleidsniveau, maar bepaalde aanbevelingen gaan evengoed op voor het bovenlokale beleidsniveau. Hetzelfde geldt voor de aanbevelingen voor de praktijk, die voornamelijk gericht zijn naar de lokale jeugdambtenaar, jeugddienst, jeugdwerkers en andere personen of instanties die aan de slag gaan met jongeren die een vrijwillig engagement op zich (willen) nemen.

6.1 BELEIDSAANBEVELINGEN (OP HET NIVEAU VAN DE REGELGEVER, OVERHEID(SDIENSTEN) OP ZOWEL LOKAAL, REGIONAAL, ALS FEDERAAL NIVEAU)

Leg de focus op vereenvoudiging en digitalisering, zoals bijvoorbeeld één vereenvoudigd subsidiereglement voor de jeugdsector, en vertrek daarbij vanuit het principe van vertrouwen.

Daarbij moet men de juiste reflex hebben om een gezonde balans te maken tussen verantwoording en vertrouwen. De volgende denkoefening moet gemaakt kunnen worden: Wat is écht noodzakelijk om te bevragen of te weten? Wat zullen we meenemen? Wat is eigenlijk overbodig en waar werd in het verleden tóch niets mee gedaan? Welke nieuwe regelgeving komt erbij (van bovenaf) en is het echt nodig de jongeren daarmee 'lastig te vallen', en zo ja – hoe kunnen we dat zo simpel mogelijk houden?

- Bijvoorbeeld een basistoelage voor een jeugdorganisatie, die niet wordt gebaseerd op basis van het indienen van allerlei verantwoordingsstukken, maar op basis van een referentiebedrag dat automatisch wordt berekend via de werkingstoelagen uit voorgaande jaren.
- Een evenementenaanvraag die volledig digitaal kan worden ingediend, waarbij bovendien bij een jaarlijks terugkomend evenement de aanvraag van voorgaande jaren gemakkelijk opnieuw opgeroepen kan worden via de historiek van de digitale tool. Op die manier kan men sneller en eenvoudiger een nieuwe aanvraag indienen.
- Randvoorwaarden:
 - **Voluit de jonge vrijwilligers en jeugdorganisaties betrekken in een participatief proces.** Door met hen in dialoog te gaan, zorg je er namelijk voor dat de herziening, vereenvoudiging of digitalisering van een bepaalde administratieve procedure van onderuit wordt gedragen. Het is echter van belang dat er goed wordt nagedacht hoe en via welke spelers (bv. de jeugdambtenaar) men de stem van de jongere kan laten horen, want participatief te werk gaan betekent uiteindelijk ook tijdelijk extra engagement vragen van de jongeren, wat ook de nodige tijd vergt.
 - Er wordt **nog steeds persoonlijke ondersteuning** aangeboden vanuit de verschillende overheidsdiensten. Eventuele tijdswinst voor ambtenaren wegens bv. het sneller kunnen afhandelen van een vereenvoudigde subsidieaanvraag wordt idealiter net ingezet om extra te ondersteunen.
 - **Transparantie voorzien bij administratieve procedures**, zodat er bijvoorbeeld een zicht is op wanneer er een antwoord wordt voorzien, maar bijvoorbeeld ook waarom een aanvraag niet wordt goedgekeurd.

Zet maximaal in op toegankelijkheid van gemeentelijke en stedelijke diensten, ook voor diensten die niet specifiek voor de jeugd zijn bedoeld. Zorg er als overheid voor dat het leefwereldperspectief van jongeren meegenomen wordt in regelgeving en administratieve procedures, evenals in toegankelijke en persoonlijke ondersteuning.

- Een gemeentelijke uitleendienst waar een termijn van bijvoorbeeld minimaal 6 weken geldt om materiaal aan te vragen, en die daarbovenop enkel tijdens de schooluren bereikbaar is om materialen op te halen en terug te brengen, houdt weinig rekening met de leefwereld van jongeren.
- Een jeugddienst die geïntegreerd is in een jeugdcentrum (cf. JC Transit in Kortrijk) is veel toegankelijker dan een jeugddienst die opereert vanuit een administratief centrum waar men zich bij het onthaal moet aanmelden.

Zet in op een (nog) sterkere samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus, zowel op bestuurlijk niveau als op het niveau van de jeugdsector. Op die manier moet men in staat zijn om signalen van onderuit beter te laten doorstromen, zodat men oplossingen kan aanreiken voor problemen die mogelijk niet (enkel) op lokaal niveau kunnen worden aangepakt.

- Een voorbeeld hiervan is de scheefgetrokken situatie waarbij jeugdverenigingen te veel tenten reserveren bij de Vlaamse Uitleendienst Kampeermateriaal (ULDK), omdat de jeugdorganisaties ervan uitgaan dat ze slechts een fractie ervan effectief zullen kunnen ontlenen. Daar is het dan de taak om dit lokaal te blijven signaleren en bovenlokaal naar een oplossing te zoeken door ook het lokale niveau erin te betrekken.

Zet met het lokale jeugdbeleid in op zowel het georganiseerde jeugdwerk als op losse initiatieven van de lokale jeugd – en dat in de meest brede zin van het woord – zodat een meer divers publiek wordt bereikt. Vaak zijn lokale overheden – en dan vooral kleinere gemeenten – heel sterk in het ondersteunen van de georganiseerde jeugd of het reguliere jeugdwerk, maar bereikt men de niet-georganiseerde jeugd en jongeren met een specifieke kwetsbaarheid veel minder of helemaal niet. Het zijn net die jongeren in het bijzonder die de hoogste drempels ervaren om met regulitis om te kunnen gaan of zelfs daardoor helemaal de weg niet vinden naar een vrijwillig engagement.

- **Specifieke subsidiekanalen voorzien om jongeren te ondersteunen die zich willen engageren buiten het reguliere jeugdwerk** – weliswaar steeds in combinatie met een aanbod van persoonlijke begeleiding.
- **Als lokaal bestuur samenwerkingsverbanden durven aangaan met belangenorganisaties die inzetten op inclusie van specifieke doelgroepen**, bijvoorbeeld door Refu Interim in te schakelen om jonge nieuwkomers naar vrijwillig engagement toe te leiden.
- **Kritisch naar het eigen jeugd- en vrijwilligersbeleid durven te kijken en naar mogelijke uitsluitingsmechanismen als gevolg van regelgeving en administratie.** Kunnen experimenteel en open jeugdwerk of losse initiatieven van geëngageerde jongeren zich ontwikkelen in mijn gemeente of stad? Kunnen jongeren met een bepaalde kwetsbaarheid (fysieke beperking, anderstalig, minder gestructureerd...) vrijwillig engagement opnemen?

6.2 AANBEVELINGEN VOOR DE PRAKTIJK (OP HET NIVEAU VAN DE LOKALE JEUGDAMBTENAAR, JEUGDWERKONDERSTEUNER...)

Ga als praktijkwerker verbindend te werk: sla als bruggenbouwer een brug tussen de verschillende leefwerelden van jongeren en politiek of beleid. In de context van een integraal leefwereldperspectief heeft men, met andere woorden, de taak om verbinding te maken tussen enerzijds de leefwereld van jongeren, waar spontaniteit en creativiteit vlot hun ingang vinden, en anderzijds de bureaucratische en formele manier van werken op het bestuurlijke niveau en de politieke wereld.

- **Creëer ruimte voor het informele binnen het formele kader van een (lokaal) jeugdbeleid** of durf zelfs dat formele kader los te laten.
 - Bijvoorbeeld door de mogelijkheid te creëren om in een jeugdraad ook met tijdelijke engagements aan de slag te gaan (zogenaamde ‘freelance’ vrijwilligers), zodat jongeren met een specifieke interesse of talent ook kunnen worden bereikt en ingezet. (cfr jeugdraad VONK in Aalst)
 - Door informele momenten te organiseren kan een jeugdambtenaar enerzijds extra relevante signalen van jonge vrijwilligers opvangen die mogelijk niet snel zouden worden gesignaleerd via formele kanalen. Anderzijds bieden dergelijke momenten ook het ideale platform om de verschillende leefwerelden met elkaar in contact te laten komen, bijvoorbeeld door een ontbijt met de schepen van jeugd te organiseren voor een lichte nieuwe vrijwilligers bij de aanvang van een nieuw werkjaar.
- **Capteer niet enkel de noden en behoeften van jongeren met een vrijwillig engagement, maar signaleer en – waar nodig – vertaal die noden en behoeften ook naar het beleidsniveau.** De actieve aanwezigheid en betrokkenheid van de jeugdambtenaar of jeugdwerkondersteuner is daarin van cruciaal belang. Zorg bovendien tegelijkertijd voor een terugkoppeling naar de jongeren van wat zich afspeelt op het bestuurlijke niveau.
 - Door jongeren bijvoorbeeld letterlijk en figuurlijk experimenteerruimte aan te bieden, kan een praktijkwerker signalen van potentiële engagements door die jongeren opvangen. Dat kan gesignaleerd en verder vertaald worden naar een formeel kader om finaal de jongere in zijn of haar engagement te ondersteunen en te laten groeien.

Wees nabij en ga ondersteunend te werk:

- **Zet het aanbod van ondersteuning in de vorm van persoonlijke begeleiding centraal in een lokaal jeugdbeleid of vrijwilligersbeleid.** Het moet namelijk op maat worden ingezet naargelang van de behoeften van zowel een individuele jongere die een engagement aangaat, als van een jeugdorganisatie. Het is eigen aan het jeugdwerk dat daar net de doelgroep zit die voor het eerst een vrijwillig engagement aangaat. Ondersteuning en nabijheid zijn in dit proces is daarom van onschatbare waarde.
- **Ga toegankelijk en relatieopbouwend te werk via zowel formele structuren als informele ontmoetingsmogelijkheden. Maak de jonge vrijwilligers bovendien ook wegwijs in het landschap en leidt hen toe naar de juiste interne en externe personen, diensten of organisaties,** zodat deuren sneller opengaan voor jongeren met een vrijwillig engagement, die vaak nog niet echt thuis zijn in bepaalde sectoren of werelden. Zorg dus niet alleen dat jongeren de naam van de jeugdambtenaar kennen, maar evenzeer van de medewerkers en ambtenaren van de uitleendienst, technische dienst, enzovoort. Kortom, ‘Weet welk

gezicht, welke stem, welk adres en welk telefoonnummer bij de naam van een jeugdambtenaar hoort’.

- **Het kan een meerwaarde betekenen om tevens in te zetten op een formeel platform voor de georganiseerde jeugd in het bijzonder** – wat al in diverse steden en gemeenten werd geïnstalleerd – bovenop het aanbieden van persoonlijke ondersteuning. Een zogenaamd ‘jeugdwerkoverleg’ bestaat dan naast een jeugdraad, die sowieso al in elk lokaal bestuur is geïntegreerd. Zo hoeven jongeren zich niet geremd te voelen om specifieke zaken, die bijvoorbeeld met regulitis te maken hebben en die op zich niet bedoeld zijn voor een jeugdraad an sich, te bespreken of voor te leggen. Een jeugdraad is immers een lokaal adviesorgaan dat zich richt op alle jongeren in een specifieke stad of gemeente.
- **Heb aandacht voor het leertraject dat jonge vrijwilligers nog moeten doorlopen.** Vaak is het de eerste keer dat ze zich een weg moeten banen doorheen de regelgeving en aanvraagformulieren. Ondersteun hen dus daarin, maar zorg dat jongeren nog steeds de touwtjes in handen hebben en in het slechtste geval, fouten maken. Het uiteindelijke doel is dat men leert uit deze ervaringen.
 - Sta op voorhand stil bij de centrale vraag: ‘Wat mag je van jonge vrijwilligers verwachten en hoe wordt er best opgetreden wanneer niet aan die verwachtingen wordt voldaan?’
 - Besef en houd rekening met het feit dat jonge vrijwilligers ook mogen falen.
- **Bewaak mee de continuïteit in de context van een sneller verloop op het vlak van vrijwillig engagement in het jeugdwerk:**
 - Waarborg enerzijds dat de expertise en ervaring om bijvoorbeeld aan de slag te gaan met subsidieaanvragen en ledenadministratie niet verloren gaan, via het herhalen, communiceren en faciliteren van dergelijke kennisoverdracht en delen van ervaring. Vaak wordt intern ook een beroep gedaan op oud-leiding, een volwassen begeleider die mee ondersteunt in het papierwerk of de continuïteit mee bewaakt, zodat de jonge vrijwilligers zich kunnen focussen op de kern van de zaak. Zo’n specifieke ondersteuning is echter afhankelijk van jeugdorganisatie tot jeugdorganisatie en is niet per se overall even sterk aanwezig. De jeugdambtenaar kan hier mee bewaken of er door de aan- of afwezigheid van een intern netwerk, meer of net minder ondersteuning nodig is.
 - Anderzijds blijft het opportuun om sommige zaken of beleidsdocumenten mee op te volgen, zoals bijvoorbeeld een afsprakennota tussen een lokaal bestuur en een jeugdraad die voor de volledige legislatuur geldt, namelijk een periode van zes jaar.
- **Randvoorwaarden:**
 - Zorg voor een klimaat van wederzijds respect, dat zich in vertrouwen en openheid tot samenwerking weerspiegelt.
 - Zoek een balans tussen ondersteunen en loslaten van de geëngageerde jongeren.
 - Houd rekening met het belang van eigenaarschap.

6.3 NAAR EEN LAAGDREMPELIGE AANPAK BINNEN EN BUITEN HET DOMEIN VAN DE JEUGDAMBTENAAR

Zowel voor vormen van regulitis binnen als buiten het domein van de jeugdambtenaar in het bijzonder blijven de volgende zaken cruciaal in drempelverlagend werken:

Luisteren

- Waar bots je op? Wat versta je niet? Waar kan ik iets betekenen. Als jongeren voelen dat er naar hen geluisterd wordt, krijgen ze ook het gevoel dat ze iets aankunnen.

Erkennen

- Het is oké, de frustratie is verstaanbaar. We kunnen samen bekijken wat we hiertegen kunnen doen.

Informereren

- Het engagement in de jeugdvereniging wisselt zeer snel. Kennis blijft niet hangen en daar kun je ook niet van uit gaan. Opleiden en informeren blijft nodig en moet telkens weer herhaald worden (cf. het snellere verloop van vrijwillige engagementen in het jeugdwerk).

Faciliteren

- Zet je positie en ervaring t.a.v. andere diensten in om de weg naar succes te faciliteren.
- Bewaak het evenwicht tussen overnemen en jongeren zelf laten zoeken.

Bemiddelen

- Jongeren botsen vooral op logge administraties en diensten die heel ver van de leefwereld van de jongeren staan. Maar jongeren zijn ook niet altijd in orde met de geldende afspraken. Soms lopen er zaken fout en is er bemiddeling nodig om **nieuwe kansen** te creëren. Een jeugdambtenaar die hier bemiddelend optreedt, kan effectief **dingen rechtekken** of **schade beperken**.

Signaleren

- Zaken die echt niet vooruitgaan, die voor een hoop ‘miserie’ zorgen, daar blijft het de taak van de jeugdambtenaar om te **signaleren**, mee te ijveren voor meer **toegankelijkheid**, meer **begrip** of **flexibiliteit**. En dat zowel lokaal als bovenlokaal.

Samenvattend werd onderstaande tabel opgesteld. In deze overzichtstabel zijn bovenvermelde aanbevelingen op beleids- en praktijkniveau gecapteerd én daarbij gelinkt met de doelgroep(en) voor wie de aanbevelingen primair zijn bedoeld. De focus van de aanbevelingen ligt hoofdzakelijk op de georganiseerde en niet-georganiseerde jeugd, aangezien de beste praktijken hieruit kwamen. Dat betekent niet dat er geen specifieke aanbevelingen voor kwetsbare doelgroepen noodzakelijk zouden zijn. Integendeel, toekomstig onderzoek zou met dit hiaat aan de slag kunnen gaan, want ook deze jongeren ontsnappen niet aan het gegeven ‘regulitis’. Meer zelfs: zij worden er nog harder mee geconfronteerd.

	Georganiseerde jeugd	Niet-georganiseerde jeugd	Kwetsbare doelgroepen
BELEIDSAANBEVELINGEN			
Leg de focus op vereenvoudiging en digitalisering en vertrek daarbij vanuit het principe van vertrouwen, mét aandacht voor persoonlijke ondersteuning als complementair element hierin en op voorwaarde dat de doelgroep betrokken wordt of blijft in het lopende proces.	X	(X)	(X)
Zet maximaal in op toegankelijkheid in gemeentelijke en stedelijke diensten door het leefwereldperspectief van jongeren mee te nemen in regelgeving en administratieve procedures.	X	X	X
Bevorder (nog meer) de samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus, om signalen van onderuit beter te laten doorstromen, en finaal naar oplossingen te werken.	X	(X)	(X)
Zet met het lokale jeugdbeleid in op zowel het georganiseerde jeugdwerk als op losse initiatieven van de lokale jeugd, om een meer divers publiek te bereiken.		X	X
AANBEVELINGEN VOOR DE PRAKTIJK			
Ga verbindend te werk door een brug te slaan tussen de leefwereld van jongeren en de (lokale) overheid.			
Creëer ruimte voor het informele binnen het formele kader van een (lokaal) jeugdbeleid.	X	X	(X)
Capteer niet enkel de noden en behoeften van jongeren met een vrijwillig engagement, maar signaleer en vertaal deze noden en behoeften waar nodig ook naar het beleidsniveau.	X	X	X
Wees nabij en ga ondersteunend te werk.			
Zet het aanbod van persoonlijke ondersteuning centraal op maat van het individu of van de groep.	X	X	X
Ga toegankelijk en relatieopbouwend te werk door jongeren wegwijs te maken in het diverse landschap en hen toe te leiden naar de juiste personen, diensten, of organisaties.	X	X	X
Zet in op een formeel platform exclusief voor de georganiseerde jeugd.	X		
Heb aandacht voor het leertraject dat jonge vrijwilligers sowieso aan het doorlopen zijn, op voorwaarde dat ze nog steeds de touwtjes in handen houden.	X	X	X
Bewaak mee de continuïteit met het oog op een sneller verloop bij vrijwillig engagement in het jeugdwerk.	X		

Tabel 4: overzichtstabel van aanbevelingen volgens specifieke doelgroep(en)

7 LITERATUURLIJST

- Barton, J. H. (1975). Behind the Legal Explosion. *Stanford Law Review*, 27 (3), 567-584.
<https://doi.org/10.2307/1228327>
- Biensoigné. (2017). *VONK*. Geraadpleegd op 8/07/2022, van <https://www.biensoigne.org/connecties/vonk>
- Brewer, G.A., & Walker, R.M. (2010). The Impact of Red Tape on Governmental Performance: An Empirical Analysis. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 20 (1), 233-257.
<https://doi.org/10.1093/jopart/mun040>
- De Ambrassade. (2014). *Regulitis. Barrières die het moeilijk maken voor jeugdorganisaties en mogelijke oplossingen*. Brussel: De Ambrassade. <https://ambrassade.be/files/attachments/.84/Regulitis-brochure.pdf>
- De Ambrassade. (z.d.). *Regulitis: realisaties*. Geraadpleegd op 10/07/2022, van <https://ambrassade.be/nl/kennis/artikel/regulitis-realisaties>
- De Maeseneer, W. (2022, 19 juni). *Vier Waalse gemeenten verbieden alcohol voor kampen van jeugdbewegingen, waarom doen ze dat?* VRT. Geraadpleegd op 08/07/2022, van <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/06/19/burgemeester-van-chiny-over-alcoholverbod-jeugdkampen/>
- De Pauw, P., Vermeersch, H., Coussée, F., Van Houtte, M., Vettenburg, N., Van Houtte, M. (2010). *Jeugdbewegingen in Vlaanderen. Een onderzoek bij groepen, leiding en leden*. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel.
- De Pauw, P., Vermeersch, H., Cox, N, Stevens, P. (2013). *Jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren: een onderzoek bij werkingen, begeleiding en deelnemende jongeren*. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel.
- De Pauw, P., Vermeersch, H., Smits, W., Spruyt, B.(2014). *Jeugdhuizen in Vlaanderen. Een onderzoek bij jeugdhuizen, beroepskrachten, vrijwilligers en bezoekers*. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse overheid. Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen: Brussel.
- De Stroate vzw. (z.d.). *De Stroate*. Geraadpleegd op 11/07/2022 van <https://www.destroate.be>
- De Verenigde Verenigingen. (2015). *Vertrouwen boven verantwoording. Subsidiëring en verantwoording op maat van verenigingen*. Brussel: De Verenigde Verenigingen
- De Vries, D. & Van Roelen, G. (n.d.). *Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024*. Departement Cultuur, Jeugd & Media: Brussel
- Diepenbeek. (z.d.). *Jeugdraad*. Geraadpleegd op 14/07/2022, van <https://www.diepenbeek.be/dienst/2901/jeugdraad>
- Dunn, A. (2014). Regulation absent: The chimera of charitable foundation law in England and Wales. In *Developments in foundation law in Europe* (pp. 51-69). Springer, Dordrecht.
- Fobé, E., Stepman, M., Hondeghem, A. (juli 2021). *Lokaal jeugdbeleid in de context van de meerjarenplanning. 2-meting jeugdbeleid in lokale besturen*. Departement Cultuur, Jeugd en Media: Brussel.
https://bataljong.be/sites/default/files/2021-12/rapport_tweemeting.pdf
- Hustinx, L., Marée, M., De Keyser, L., Verhaeghe, L. & Xhaufclair, V. (oktober 2015). *Het vrijwilligerswerk in België: Kerncijfers*. Koning Boudewijnstichting.

Korsten, A. F. A. (2010, 23 december). *Een korte schets over regelverdichting, overregulering en regeldruk, wat kenmerkend is voor juridisering en hoe juridisering te bestrijden*. Geraadpleegd van <https://www.arnokorsten.nl/PDF/Beleidsinstrumenten/Juridisering.pdf>

Meire, J., Berten, H., Van Breda, L., Dekeyser, P., Schaubroeck, K., & Piessens, A. (2015). *Speelpleinwerkingen in Vlaanderen en Brussel: een onderzoek bij kinderen, begeleiding en verantwoordelijken*.

Oostkamp. (2019, 19 december). *Uittreksel uit het notulenboek. Gemeenteraad van donderdag 19 december 2019 - openbare zitting*. Geraadpleegd op 11/07/2022, van <https://www.oostkamp.be/download.ashx?id=68025>

Oostkamp. (z.d.). *Jeugdraad*. Geraadpleegd op 10/07/2022, van <https://www.oostkamp.be/jeugdraad>

Refu Interim vzw. (z.d.). *Jaarverslag 2021. Vrijwilligerswerk als hefboom voor integratie*.

Refu Interim vzw. (z.d.). *Werking*. Geraadpleegd op 12/07/2022, van <https://www.refuinterim.be/werking>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Aalst*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 08/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/aalst#dashboard1>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Diepenbeek*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 07/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/diepenbeek#dashboard1>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Gent*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 07/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/gent#dashboard1>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Kortrijk*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 11/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/kortrijk#dashboard1>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Oostkamp*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 05/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/oostkamp#dashboard1>

STATBEL. (2022, 1 januari). *Puurs-Sint-Amands*. STATBEL. België in cijfers. Geraadpleegd op 11/07/2022, van <https://statbel.fgov.be/nl/gemeente/puurs-sint-amands#dashboard1>

Verlinde, T. (z.d.). *Jeugdambtenaren*. Bataljong. Geraadpleegd op 04/07/2022, van <https://bataljong.be/boost-je-kennis/brede-jeugdreflex/kernspelers/jeugdambtenaren>

Vermeersch, H., Vandervorst, L., Boutsen, G. (2018). *Decreet kadervorming: Evaluatieonderzoek* in opdracht van de Vlaamse overheid. Departement Cultuur, Jeugd en Media: Brussel

Wertelaers, J. (z.d.). *Belevingsonderzoek bij jonge inwoners*. Bataljong. Geraadpleegd op 06/07/2022, van <https://bataljong.be/belevingsonderzoek>